

Ella Immonen & Anni Pöntinen

JÄLKIHUOLTO NUOREN TUKENA

Esite jälkihuollosta Etelä-Savon sosiaali- ja terveyspalveluille

Opinnäytetyö
Sosionomi

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijät	Tutkinto	Aika
Ella Immonen Anni Pöntinen	Sosionomi (AMK)	Marraskuu 2019
Opinnäytetyön nimi Jälkihuolto nuoren tukena Esite jälkihuollosta Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöskuntien		44 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöskuntien kuntayhtymän (Essoten) sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessi		
Ohjaaja Lehtori Jari Huotari		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja kehittää yhdessä jälkihuollon työntekijöiden kanssa jälkihuoltoa koskeva esite nuorille. Esitteen avulla haluttiin lisätä nuorten tietämystä jälkihuollon tarjoamasta tuesta ja palveluista, jotta yhä useampi nuori käyttäisi jälkihuolto-oikeutta. Esitteen tuli olla sisällöltään selkeä, informatiivinen sekä erityisesti nuorille suunnattu. Esite suunniteltiin tuotekehitysprosessin mukaisesti. Jälkihuolto nuoren tukena -esite suunniteltiin yhteistyössä Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöskuntien kuntayhtymän (Essoten) sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessin ohjaajien kanssa. Yhteistyö ohjaajien kanssa toteutettiin keskustellen suunnitelmapalaverissa, joissa käytettiin avoriihen menetelmää. Ohjaajilta saadun palautteen perusteella esitteen sisältöä muokattiin useaan otteeseen, jotta esite palvelisi mahdollisimman hyvin sille asetettuja tavoitteita. Esitteen lopullisesta ulkonäöstä ja taitosta halusi vastata Essote itse. Lopullinen esitteen ulkonäkö ei kuitenkaan ehtinyt valmistua opinnäytetyön aikataulussa. Valmis esite jää Essoten sisäiseen verkkoon. Samalla esitteen muokkaamisen oikeudet siirtyvät Essotelle, ja heillä on oikeus tulevaisuudessa päättää esitteen käyttöönottamisen ajankohdasta sekä päivittämisestä. Esitettä voidaan jakaa esimerkiksi lastensuojelulaitoksiin, jotta nuorta voidaan valmistaa jälkihuoltoon jo sijaishuollon aikana. Opinnäytetyö on toiminnallinen, joka koostuu teoriaosuudesta sekä esitteen kehittämisprosessista. Opinnäytetyön teoriaosuudessa kuvataan tiiviisti lastensuojelun keskeisimmät käsitteet sekä lastensuojelun sisältö ja asiakasprosessi, jonka jälkeen kuvataan tarkemmin jälkihuoltoon liittyviä käsitteitä. Koko esitteen sisältö perustuu opinnäytetyön teoriaosuuteen. Opinnäytetyöprosessin yhteistyö oli tasapuolista ja prosessi eteni suunnitellusti. Palaverit ja tapaamiset jälkihuollon ohjaajien kanssa syvensivät teoretietoa. Esitteen toimivuudesta ei saada varmuutta tässä opinnäytetyössä. Tulevaisuudessa Essoten jälkihuolto voi kehittää esitteen sisältöä esimerkiksi asiakkailta saadun palautteen perusteella tai asiasisällön muuttuessa.		
Asiasanat lastensuojelu, jälkihuolto, nuori, esite, kehittäminen		

Authors	Degree	Time
Ella Immonen Anni Pöntinen	Bachelor of Social Services	November 2019
Thesis title		44 pages 2 pages of appendices
Aftercare to support the young people Aftercare brochure for the South Savo social and health care authority		
Commissioned by		
Foster and aftercare unit Pessi of the South Savo social and health care authority		
Supervisor		
Lecturer Jari Huotari		
Abstract		
The purpose of this Bachelor's thesis was to develop an aftercare brochure for the South Savo social and health care authority. The aftercare brochure was developed together with foster and aftercare unit Pessi. The purpose of the brochure was to increase young people's knowledge of aftercare. The brochure had to be informative, clear and especially made for the young people. The brochure is electronic and it will remain on the South Savo social and health care authority's internal network. Therefore the brochure will not be published for everyone. The South Savo social and health care authority can distribute the brochure for example to child welfare institutions so young people can be prepared for the aftercare during the foster care. The brochure is a result of collaboration between counselors of aftercare and us. The collaboration was implemented through planning meetings and brainstorming. The final version of the brochure was made based on feedback from counselors of aftercare. This is a functional thesis, which consists of a written part and the brochure itself. In the written part, the central topics of the brochure are clarified. The written part formed a theoretical framework for creating the brochure. The thesis progressed as planned and distribution of work was divided equally. The meetings with the counselors helped us to deepen our theoretical knowledge. We could not assess the usability of the brochure within the timeframe of writing the thesis. However, in the future foster and aftercare unit of the South Savo social and health care authority can develop the brochure based on the feedback for example from young people in aftercare.		
Keywords		
child welfare, aftercare, young, brochure, development		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖELÄMÄKUMPPANI JA ESSOTE	6
3	LASTENSUOJELU	7
3.1	Lastensuojelulaki	9
4	LASTENSUOJELUN SISÄLTÖ JA ASIAKASPROSESSI	9
4.1	Ehkäisevä lastensuojelu	10
4.2	Lastensuojeluilmoitus	11
4.3	Avohuolto	12
4.4	Kiireellinen sijoitus	13
4.5	Huostaanotto	14
5	VANHEMMILLE JÄRJESTETTÄVÄ TUKI	15
6	JÄLKIHUOLTO	17
6.1	Jälkihuoltosuunnitelma	18
6.2	Jälkihuollon järjestäminen	20
6.3	Jälkihuollon suunnittelu- ja siirtymävaihe	21
6.3.1	Asuminen	22
6.3.2	Taloudellinen tuki	23
6.4	Jälkihuollon työskentelyvaihe	23
6.5	Jälkihuollon päättäminen ja arviointi	24
7	LAKIMUUTOS JÄLKIHUOLLON OSALTA	25
8	LASTENSUOJELUUN LIITTYVÄÄ TILASTOA	26
9	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	28
9.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	28
9.2	Esitteen tekeminen tuotekehitysprosessina	29
9.2.1	Ideointivaihe ja esiselvitys	30
9.2.2	Projektin perustaminen ja käynnistäminen	31

9.2.3	Tuotekehitysvaihe	33
9.2.4	Projektin viimeistely ja päättäminen	34
9.2.5	Projektin arviointi	35
10	JÄLKIHUOLTO NUOREN TUKENA -ESITE.....	36
11	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	38
12	POHDINTA	39
	LÄHTEET	42

LIITTEET

Liite 1. Kuvaluettelo

Liite 2. Esite

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena oli kehittää ja suunnitella Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöryhmien kuntayhtymän (Essote) lastensuojelulle, tarkemmin Essoten sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessille jälkihuoltoa koskeva esite. Opinnäytetyömme sai alkunsa molempien kiinnostuksesta lapsi- ja perhekohtaiseen työhön. Opinnäytetyöllemme oli selkeä tarve, sillä Essoten jälkihuollolla ei ole ollut jälkihuoltoa koskevaa esitettä. Esitteen avulla haluttiin lisätä nuorten tietämystä jälkihuollon tarjoamasta tuesta ja palveluista, jotta yhä useampi nuori käyttäisi jälkihuolto-oikeutta. Esitteen tuli olla mahdollisimman informatiivinen ja selkeä. Esite suunnattiin ensisijaisesti lastensuojelun piirissä oleville nuorille, mutta esitteeseen tuli myös osuus nuoren läheiselle.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomiksi opiskeleva voi valita suuntautuvansa joko lapsi- ja perhelähtöiseen työhön tai kuntouttavaan aikuis-sosiaalityöhön. Lapsi- ja perhelähtöisessä työssä painotetaan muun muassa laajaa ymmärrystä lastensuojelusta erilaisten perheiden keskuudessa, ja lapsi- ja perhepalveluissa työskentelevän sosionomin tulee edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Olemme itse molemmat opinnoissamme suuntautuneet lapsi- ja perhelähtöiseen työhön, joten opinnäytetyöstämme on meille ammatillisesti hyötyä. Uskomme sijoittuvamme tulevana sosionomeina nuorten parissa työskentelyyn lastensuojelun työkentälle.

Opinnäytetyömme teoreettisessa viitekehyksessä kuvaamme ensin lastensuojelun keskeisimmät käsitteet sekä asiakasprosessin, jonka jälkeen paneudumme jälkihuoltoon liittyviin asioihin. Teoreettisen viitekehyksen jälkeen kerromme lakimuutoksesta jälkihuollon osalta sekä avaamme lastensuojelun tilastoa. Tämän kokonaisuuden jälkeen kerromme opinnäytetyömme toteutuksesta eli esitteen tekemisestä tuotekehitysprosessina. Lopuksi pohdimme vielä opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta.

2 TYÖELÄMÄKUMPPANI JA ESSOTE

Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Essoten lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessi. Etelä-Savon sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä eli Essote on sairaanhoitopiiri, johon kuuluu

seitsemän kuntaa: Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa sekä Puumala. Erikoissairaanhoidon kautta jäseniä ovat myös Joroinen ja Pieksämäki. Kuntien sosiaali- ja terveystyöpalvelut siirtyivät Essoten hoitettaviksi 1.1.2017. (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöpalvelut 2016.)

Sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessi on nimensä mukaisesti vastuussa lastensuojelun sijais- ja jälkihuollosta sekä tukiperhetoiminnasta koko Essoten alueella. Lisäksi palveluja tuotetaan Pieksämäelle. Tukiperhetoiminnan ohella Pessin tehtäviin kuuluu myös sijaisperheiden rekrytointi, valmennus, sijoitustyöskentely sekä sijoituksen tuki. (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöpalvelut 2017.)

Työskentely Essoten jälkihuollossa on nuoren konkreettista tukemista ja rinnalla kulkemista kaikissa eteen tulevissa asioissa. Suurin osa asiakkaista on 18–21-vuotiaita, ja nuoren tarvitsemat tukitoimet järjestetään nuorelle yksilöllisesti tarpeet huomioiden. Nuorta voidaan myös auttaa esimerkiksi erilaisten etuuksien hakemisessa, ja asumiseen liittyvissä asioissa auttavat myös nuorten tuetun asumisen ohjaajat. Jälkihuollon ja tuetun asumisen ohjaajat työskentelevät Ohjaamo Olkkarin tiloissa, MoniTorissa, Mikkelin torin laidalla. Ohjaamossa työskentely mahdollistaa moniammatillisen työskentelyn eri verkostojen kuten etsivän nuorisotyön, aikuissosiaalityön sekä opinto-ohjaajan kanssa. (Niiranen & Ruotsalainen 2019.)

Oikeus jälkihuoltoon syntyy, kun lapsi on ollut huostaanotettuna ja sijoitettuna kodin ulkopuolelle tai, kun lapsi on ollut yksin sijoitettuna avohuollon tukitoimena yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Kunnat voivat myös harkintansa perusteella myöntää jälkihuolto-oikeuden nuorelle, joka ei ole lastensuojelun asiakas. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Jälkihuollossa olevalle lapselle tai nuorelle on nimetty sosiaalityöntekijä ja ohjaaja, jotka laativat nuoren kanssa yhdessä jälkihuoltosuunnitelman. Tämän jälkeen jälkihuollon ohjaajat jatkavat työskentelyä nuoren kanssa sekä päivittävät säännöllisesti asiakassuunnitelmia. (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöpalvelut 2017.)

3 LASTENSUOJELU

Lastensuojelun tärkeimpänä tavoitteena on turvata lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen, turvalliseen ympäristöön kasvaa sekä erityiseen suojeluun.

Lastensuojelusta säädetään lastensuojelulaissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2019.) Lastensuojelulain mukaan lapsen vanhemmilla tai muulla huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Heidän tulee turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Perheen kanssa toimivien viranomaisten on tuettava huoltajia tässä kasvatustehtävässä, ja tarvittaessa ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 2 § 1-3. mom.)

Lastensuojelu jakautuu lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun sekä ehkäisevään lastensuojeluun. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua järjestetään silloin, kun lapsi ja perhe ovat jo lastensuojelun asiakkaina. Siihen kuuluu esimerkiksi asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon ja jälkihuollon järjestäminen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.) Lastensuojelutarpeen selvitys voi johdattaa joko lastensuojelun asiakkuuteen tai sosiaalihuollon palveluiden piiriin. Mikäli lapsi ja perhe hyötyvät sosiaalihuollon palveluista eivätkä tarvitse lastensuojelun mukaisia palveluita, heille nimetään oma työntekijä sosiaalihuollon puolelta. Toisin kuin lastensuojelussa, sosiaalihuollon asiakkuus on vapaaehtoista. (Lastensuojelu.info. s.a.) Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun lisäksi kunta järjestää myös ehkäisevää lastensuojelua, jolla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Ehkäisevä lastensuojelu ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta, sillä tarkoituksena on tukea lapsen ja perheen hyvinvointia kunnan muiden palvelujen piirissä. Ehkäisevää lastensuojelua korostetaan erityisesti esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolassa, päivähoidossa sekä kouluissa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Lastensuojelua määrittää lastensuojelulaki sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus. YK:n lapsen oikeuksien sopimus on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus, jossa määritellään lapsille kuuluvat ihmisoikeudet. Sopimuksessa asetetaan myös valtioille ensisijainen vastuu toteuttaa kyseiset oikeudet. Kun lapset saavat kasvaa ja käydä koulua terveenä, toteutuvat lapsen oikeudet. Sopimuksessa on neljä yleistä periaatetta, jotka ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen riippumatta kansallisuudesta, uskonnollisesta taustasta tai perheen varallisuudesta. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.)

3.1 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus monipuoliseen ja tasapanoiseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun on tuettava sekä vanhempia, huoltajia että muita lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastuussa olevia henkilöitä järjestämällä tarvittavia palveluja. (Lastensuojelulaki 1. § – 2. § 1–2. mom.) Kunnan tulee huolehtia siitä, että ehkäisevää lastensuojelua sekä lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua järjestetään laajuudeltaan ja sisällöltään sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lastensuojelun on aina oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. (Lastensuojelulaki 11. § 1–2. mom.)

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä velvollisuutena on tehdä lastensuojelun suunnitelma, joka kunnanvaltuuston tulee hyväksyä valtuustokausittain. Suunnitelman tulee liittyä kunnan toiminta- ja taloussuunnitteluun. Lastensuojelun suunnitelmassa tulee osoittaa sekä lastensuojeluun käytettävät resurssit niin ennaltaehkäisevän lastensuojelun kuin myös lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun osalta. (Taskinen 2007, 9.)

4 LASTENSUOJELUN SISÄLTÖ JA ASIAKASPROSESSI

Lastensuojelun sisältö on laaja kokonaisuus ja sen tärkeimpänä tehtävänä on tukea ja edistää lapsen tai nuoren kasvua ja kehitystä. Kokonaisuuden on toimittava ennakkoidulla tavalla ja suunnitelmallisesti. Kaikkien tahojen, jotka toimillaan vaikuttavat perheiden hyvinvointiin, on yhteistyössä kehitettävä ja ohjattava lastensuojelun palvelujärjestelmää eteenpäin. Lastensuojelun palvelut ja tuki tulee toteuttaa aina sellaisilla keinoilla, joissa lapsi ja perhe ovat etusijalla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019d.)

Kunnan järjestäessä ja kehittäessä lapsille ja perheille tarkoitettuja palveluja, tulee kunnan huolehtia siitä, että lapsien ja vanhempien hyvinvointia edistetään. Erityisesti tulee huolehtia siitä, että lasten kasvuolosuhteet ovat turvallisia ja ne edistävät lapsen fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia valmiuksia. Ongel-

mien syntymistä ja syvenemistä pyritään ehkäisemään kasvuolojen kehittämällä sekä riskiolosuhteiden vähentämällä. Kaikilla lasten kanssa työskentelevillä on vastuu lapsen hyvinvoinnista sekä mahdollisten ongelmien aikaisesta tunnistamisesta. Huolen herätessä lapsen tai nuoren hyvinvoinnista, tulee viipymättä ottaa yhteyttä lastensuojeluviranomaiseen mahdollisen lastensuojelutarpeen selvittämiseksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019d.)

4.1 Ehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevän lastensuojelun tavoitteena on turvata lapsen kehitystä, kasvua ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan peruspalveluissa esimerkiksi neuvolassa, päivähoitossa, kouluissa, mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä terveydenhuollossa. Perheen tai lapsen ei edellytetä olevan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiakas ehkäisevää lastensuojelua järjestettäessä. (Räty 2015, 4.) Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja muiden viranomaisten on yhteistyössä edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia. Myös kasvuolojen epäkohtien syntymistä on ehkäistävä. Lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ehkäisee tai ainakin pyrkii vähentämään vaikeuksien syntymistä. Tämä on sekä inhimillisesti että taloudellisesti erittäin tärkeää ja kannattavaa. (Taskinen 2007, 23.)

Ehkäisevän lastensuojelun kannalta keskeisiä toimia ovat perheiden tukeminen palvelujen avulla. Tämän rinnalla myös kasvuolojen kehittäminen sekä ongelmien ehkäisy ovat tarpeen. Vaikka tukea tarvitsevien perheiden tilanteet voivat olla hyvin erilaisia, niissä näkyvät monet yhteiset tarpeet. Näitä ovat muun muassa vanhemmuuden stressin helpottaminen, lapsen tarpeisiin vastaaminen myös vaikeissa tilanteissa, sosiaalinen tuki sekä vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvien tunteiden ja ajatusten läpikäyminen ja pohtiminen. Vanhempia voidaan tukea esimerkiksi järjestämällä perhekasvatusta ja neuvontaa. Kunnassa voidaan myös järjestää esimerkiksi pienten lasten vanhempien kokoontumistiloja, lasten ja nuorten ryhmiä sekä kasvatuksen opastusta perheiden erilaisten haastavien tilanteiden varalle. (Taskinen 2007, 23.)

4.2 Lastensuojeluilmoitus

Lapsen tai nuoren mahdollinen tarve erityiseen huolenpitoon voi tulla esille, mikäli lapsen läheinen tai lapsen kanssa työskentelevä henkilö huomaa lapsen avun tarpeen. Huomiota voi myös herättää perheen pitkäaikainen toimeentulotukiasiakkuus. Toisinaan lapsi tai nuori tulee itse hakemaan apua aikuisilta tai suoraan lastensuojelusta, mutta myös perheen vanhempi voi tehdä tämän kokiessaan esimerkiksi jaksamattomuutta perheen tilanteessa. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä kuka tahansa tai perheen tilanne voi tulla työntekijälle ilmi jossain muussa yhteydessä. (Taskinen 2007, 30.)

Lastensuojeluun tulee ilmoittaa lapsesta, jonka huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen tai nuoren oma vahingollinen käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelutarpeen selvitystä. Lapsen oma vahingollinen käyttäytyminen voi olla esimerkiksi päihteiden käyttöä, rikoksien tekemistä sekä lapsen itsensä tai jonkun muun vahingoittamista. Lapsesta voidaan olla muun muassa erityisesti huolissaan silloin, kun lapsi kulkee jatkuvasti likaisissa tai rikkinaisissa vaatteissa tai, jos pieni lapsi on yksin ulkona iltamyöhään. Myös lapsen jatkuva itkeminen voi herättää huolen. Erityisesti tärkeää on tehdä ilmoitus, mikäli epäilee lapsen kohdistuvan väkivaltaa. (Taskinen 2007, 30.) Lastensuojeluun tulee myös Lastensuojelulain (Lastensuojelulaki 25. § 3. mom.) mukaan ilmoittaa, mikäli on syytä epäillä, että lapseen kohdistuu tai on kohdistunut rikoslain seksuaalirikoksena rangaistavaksi säädetty teko tai sellainen henkeen ja terveyteen kohdistuvana rikoksena rangaistavaksi säädetty teko, josta on säädetty enimmäisrangaistukseksi vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Ilmoitusvelvollisuus kuuluu kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, opetus-, nuoriso- ja poliisitoimelle, hätäkeskukselle sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittaville tahoille. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka työntekijä on saanut työssään tai luottamustoimessaan tietoonsa. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä kirjallisesti, puhelimitse tai suullisesti virastossa sekä joissain paikoissa myös sähköpostilla. Ilmoitus tehdään kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle eli lastensuojelutoimistoon, sosiaalivirastoon tai vastaavaan kunnan toimipaikkaan. (Taskinen 2007, 30–31.)

Lastensuojeluilmoituksen vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi tulee tehdä palvelutarpeen arviointi, ellei sen tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Mikäli todetaan, ettei lastensuojelulle ole tarvetta, ei asiakkuutta synny. Jos tarve puolestaan todetaan, ehdotetaan jatkotoimenpiteitä. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä lastensuojelun ammattilainen selvittää lastensuojelun tarpeen, ellei asia ole selvästi sellainen, ettei lastensuojelun toimenpiteitä tarvita. Palvelutarpeen arvioinnissa arvioidaan lapsen kasvuolosuhteita sekä huoltajien tai muiden lapsen hoidosta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia huolehtia lapsen kasvatuksesta. Arvioinnin tekemisessä sosiaalityöntekijä ja ohjaaja voi olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin perheen tilanteen selvittämiseksi. Palvelutarpeen arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Arvion tekeminen tulee aloittaa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja sen on oltava valmis viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asian vireille tulosta. (Lastensuojelulaki 26. § 1–5. mom.)

4.3 Avohuolto

Sosiaalihuollosta vastaavan toimijan on ryhdyttävä avohuollon tukitoimiin heti, jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä, tai jos lapsi itse käyttäytymisellään vaarantaa kehitystään tai terveyttään. Tukitoimia järjestetään asiakassuunnitelman perusteella ja niistä päättää sosiaalityöntekijä. Avohuollon tukitoimilla edistetään ja tuetaan lapsen myönteistä kehitystä. Lisäksi niillä tuetaan ja vahvistetaan vanhempien, huoltajien ja muiden lapsen kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatustaitoja ja -mahdollisuuksia. Kun lastensuojelun tarve on todettu, avohuollon tukitoimet ovat ensisijainen keino ennen huostaanottoa ja sijaishuoltoa. Mikäli avohuollon tukitoimet eivät ole lapsen kannalta tarpeeksi riittäviä ja mahdollisia, on lapsi otettava huostaan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019c.)

Tukitoimia suunnitellessa ja toteuttaessa lapsen edun on oltava aina ensisijaisessa asemassa. Perheelle tarjottavat tukitoimet kirjataan asiakassuunnitelmaan ja niiden myöntämisestä tehdään päätös. Myös kielteinen päätös tulee tehdä, mikäli perheen pyytämää palvelua ei pystytä myöntämään. (Terveyden

ja hyvinvoinnin laitos 2019c.) Avohuollon tukitoimien edellytyksenä on, että lapsen huoltaja sekä 12 vuotta täyttänyt lapsi on niihin suostuvainen. Lähtökohtaisesti avohuollon tukitoimien käytölle edellytetään molempien huoltajien suostumusta, mutta joissakin tapauksissa riittää sen vanhemman hyväksyntä, jonka kanssa lapsi asuu. Tällaisessa tapauksessa päätös tulee toimittaa toisellekin huoltajalle. (Räty 2015, 313.)

Avohuollon tukitoimien määrä ja laatu vaihtelevat kunnittain, sillä lastensuojelun on vastattava paikallista tarvetta, ja perheiden tarpeet ovat erilaisia. Perheen kanssa tulee etsiä ja kokeilla yhdessä sopivia keinoja eri vaihtoehdoista. Sopivia tukimuotoja tuleekin räätälöidä niin, että perhe kokee todella saavansa apua tilanteeseensa, ja että ne turvaavat lapsen hyvinvointia. Kunnissa tulee olla käytettävissä avohuollon tukitoimina esimerkiksi perhetyötä, lasten päivähoidtoa, tukihenkilö tai -perhepalvelua, lapsiperheiden kotipalvelua sekä vertaisryhmätoimintaa. Avohuollon tukitoimena voidaan myös järjestää asiakassuunnitelman mukaisesti tuen tarvetta arvioivaa, kuntouttavaa perhehoitoa tai laitoshuoltoa yhdessä lapsen vanhemman tai huoltajan kanssa. Lapsi voidaan lyhytaikaisesti sijoittaa myös yksin, jos sijoitus on tarpeen lapsen kuntouttamiseksi, lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan ollessa sairas. Avohuollon sijoitus edellyttää aina huoltajan suostumusta ja 12 vuotta täyttänyt lapsi voidaan sijoittaa yksin ainoastaan lapsen suostumuksella. (Taskinen 2007, 43–44.) Mikäli avohuollon tukitoimet ovat olleet toimivia, lastensuojelun asiakkuus päättyy (Taskinen 2007, 33).

4.4 Kiireellinen sijoitus

Mikäli lapsi on välittömässä vaarassa, lapselle voidaan järjestää kiireellisesti sijaishuoltona hänen tarvitsemansa hoito (Lastensuojelulaki 38 § 1. mom). Yleensä kyseessä on akuutti tilanne, jolloin asiaa ei voida tilanne ja lapsen etu huomioon ottaen enemmän selvittää. Tarve kiireelliselle sijoitukselle voi perustua esimerkiksi kodin olosuhteissa oleviin akuutteihin ongelmiin tai lapsesta vastuussa olevien aikuisten käyttäytymiseen. Mikäli lapsen huoltajat ovat esimerkiksi päihteiden vaikutuksen alaisena tai heillä on mielenterveysongelmia, he ovat väliaikaisesti kykenemättömiä huolehtimaan lapsestaan ja tällöin syntyy kiireellisen sijoituksen tarve. Kiireelliselle sijoitukselle ei kuitenkaan ole

edellytyksiä, mikäli lapsen sijoitus voidaan tehdä avohuollon tukitoimena. (Räty 2015, 344.)

Kiireellisestä sijoituksesta päättää viranhaltija, jonka päätöksen perusteella kiireellinen sijoitus voi kestää korkeintaan 30 päivää (Lastensuojelulaki 38. § 2. mom.). Mikäli 30 päivää ei ole riittävä aika lapsen huostaanoton tarpeen selvittämiseksi tai riittävien tukitoimien kartoittamiseksi, kiireellistä sijoitusta voi jatkaa enintään 30 päivällä. Tällöin sijoitusta voidaan jatkaa, mikäli tarvittavista lastensuojelutoimenpiteistä ei ole mahdollista päättää ilman lisäselvityksiä, lisäselvityksiä ei ole mahdollista saada 30 päivässä tai jatkopäätös on lapsen tai nuoren edun mukainen. (Lastensuojelulaki 38. a § 1. mom.)

Lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti sijaishuoltoon laitokseen tai perhehoitoon. Lapsen kiireellinen huolenpito ja hoito voidaan myös järjestää sijoittamalla lapsi väliaikaisesti esimerkiksi jonkun läheisen sukulaisen luokse. Sijoitus voi tapahtua myös kiireellisesti sijaishuoltoon terveydenhuollon laitokseen tai muuhun toimintayksikköön esimerkiksi tilanteissa, joissa vanhemmat kieltäytyvät lasta koskevasta sairaalahoidosta. Sijoituspaikkaa valittaessa on huomioitava se peruste, jonka myötä kiireellinen sijoitus on tehty. (Räty 2015, 345.) Kun todetaan, että perustetta kiireelliselle sijoittamiselle ei enää ole tai sijoitus on loppunut, tulee tehdä välittömästi päätös sijoituksen lopettamisesta (Lastensuojelulaki 39. § 1. mom.). Peruste sijoittamiselle lakkaa, kun sosiaalityöntekijä arvioi, että lapsen on turvallista palata kotiin. Kiireellinen sijoitus voi päättyä myös päätökseen suostumukseen perustuvasta huostaanotosta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019a.)

4.5 Huostaanotto

Huostaanotolla tarkoitetaan julkisen vallan väliintuloa perhe- ja vanhemmuussuhteisiin silloin, kun vanhemmat eivät syystä tai toisesta vastaa lapsen kasvatuksesta ja hoidosta yhteiskunnassa hyväksyttynä pidetyllä tavalla. Väliintulo edellyttää lainsäädäntöön perustuvaa päätöstä, jonka tekemiseen vain tiettyillä toimijoilla on oikeus. (Pösö 2016, 11.) Huostaanotolla puututaan siis lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin, kuten muun muassa henkilökohtaiseen vapauteen sekä toisaalta Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan

perhe-elämän suojaan. Huostaanotossa on kyse myös lapsen oikeudesta lapsen edun mukaiseen hoitoon ja riittävään suojeluun. (Räty 2015, 359.) Huostaanotossa joudutaan rajoittamaan vanhempien oikeuksia, jotta pystytään vahvistamaan lasten oikeuksia. (Pösö 2016, 11).

Huostaanoton perusteet on jaettu kahteen perusteeseen, jotka ovat puutteet lapsen kasvuolosuhteissa tai lapsen oma käyttäytyminen. Mikäli puutokset lapsen huolenpidossa tai kasvuolosuhteissa vakavasti uhkaavat vaarantaa lapsen kehitystä ja hyvinvointia, voidaan huostaanottoon ryhtyä. Puutteet lapsen huolenpidossa voivat käydä ilmi monin eri tavoin, kuten esimerkiksi vanhempien tai huoltajien päihde- ja mielenterveysongelmien kautta. Kyse voi myös olla lapsen kaltoinkohtelusta, kuten pahoinpitelystä tai seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä lapsen kasvuolosuhteiden puutteista. Huostaanoton perusteet koskevat myös lapsen läheisiä ihmisiä, sillä he voivat omalla toiminnallaan vaarantaa lapsen turvallisuuden ja kehityksen. Huostaanottoa ei kuitenkaan voida tehdä vähäisten perusteiden pohjalta, vaan lapsen elämässä esiintyvän uhan on oltava vakava. Näin ollen mitkä tahansa puutteet lapsen huolenpidossa tai ongelmat lapsen kasvuolosuhteissa eivät täytä huostaanoton kriteerejä. (Räty 2015, 360–362.)

Lapsen oma käyttäytyminen huostaanoton perusteena tarkoittaa tilanteita, joissa lapsen käyttäytyminen vaarantaa vakavasti lapsen omaa terveyttä ja kehitystä. Näitä tilanteita voivat olla muun muassa lapsen jatkuva päihteiden käyttö, rikollinen toiminta sekä lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen. Myös lapsen koulunkäynnin laiminlyönti voi olla yksi tekijä huostaanottopäätöksessä. Huostaanottopäätöstä tehtäessä kyse on kuitenkin aina kokonaisarvion tekemisestä, eli lapsen yksittäinen menettely ei välttämättä täytä huostaanoton edellytyksiä. (Räty 2015, 364–366.)

5 VANHEMILLE JÄRJESTETTÄVÄ TUKI

Huostaanotto on toistaiseksi voimassa oleva ratkaisu, ja lastensuojelun ensisijaisena tavoitteena onkin pyrkiä jälleenyhdistämään perheet. Kun sijaishuollon ja huostaanoton tarvetta ei enää ole, viranhaltijan tulee tehdä päätös huostaanoton lopettamisesta, kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on

valmistellut asian. Huostaanoton lopettamista harkittaessa tulee ottaa huomioon sijaishuollon kesto, lapsen ja vanhempien välinen kanssakäyminen sekä lapsen mielipide. Huostaanotto lakkaa kuitenkin viimeistään lapsen täyttäessä 18 vuotta. (Lastensuojelulaki 47. § 1–4. mom.) Perheiden jälleenyhdistämisessä tulee aina ottaa huomioon lapsen etu sekä arvioida millaisia vaikutuksia huostaanoton päättämällä on lapsen elämään. Lapsen kotiuttamisessa tulee harkita huolella ne perusteet, joiden varaan perheen jälleenyhdistäminen pohjautuu, sillä kotiuttaminen ei saa rakentua lyhytaikaisten muutosten varaan. (Hoikkala & Heinonen 2013, 44.)

Lastensuojelun Keskusliiton tekemän selvityksen (Hoikkala & Heinonen 2013, 47) mukaan palvelujärjestelmä ei kuitenkaan nykyisellään kykene vastaamaan riittävästi lasten, nuorten ja vanhempien tarpeisiin silloin, kun lapsi tai nuori on palaamassa sijaishuollosta vanhempiensa luokse. Selvityksen mukaan (Hoikkala & Heinonen 2013, 42–43) sijaishuollosta vanhemmille tarjottava tuki ei ole riittävä ottaen huomioon lasten ja perheiden tuen tarpeen kotiuttamisen yhteydessä, eikä avohuollon tukitoimia ole saatavissa riittävästi tässä vaiheessa. Onnistunut kotiuttaminen edellyttäisi nimenomaan palvelujen riittävä saatavuutta sekä jatkuvuutta. Haastetta palveluiden kokonaisuuden luomiseen kuitenkin tuo se, että mikään toimija ei vastaa yksin kaikista palveluista ja resursseista. Kotiuttamisen yhteydessä olisi erityisen tärkeää osallistaa lasta ja hänen vanhempiaan, kun päätetään, mitä palveluita kotiuttamisen tueksi tarjotaan, sillä yksipuolisesti päätetyt tukimuodot voivat heikentää perheen sitoutumista tarjottuihin palveluihin.

Lastensuojelun Keskusliiton tekemän vanhempikyselyn (Hoikkala & Heinonen 2013, 39) vastausten mukaan lapsen kotiinpaluun yhteydessä vanhemmat toivoisivat enemmän esimerkiksi sijoituksen aikana syntyneen trauman purkamista, vertaistukea vanhemmalle ja lapselle sekä mahdollisuutta keskustella jonkun muun kuin lastensuojelun henkilökunnan kanssa. Lisäksi vanhemmat toivoisivat vanhemman avopuolison mukaan ottamista kotiutuksen suunnitteluun, sopeutumisvalmennusta sijoitusvuosien aikana kasvaneen lapsen hoitamiseen, vanhemman avuntarpeen näkemistä sekä tukea koko perheelle.

Perheiden jälleenyhdistäminen lastensuojelussa on moniulotteinen asia, joka vaatii laajaa moniammatillista tarkastelua käytännön toiminnassa. Lapsen

edun toteutumisen näkökulmasta tärkeää on, että kaikki toimijat olisivat samalla puolella. Tähän voitaisiin pyrkiä lisäämällä resursseja, vahvistamalla lastensuojelutoimien suunnitelmallisuutta sekä lisäämällä eri osapuolten välistä luottamusta. (Hoikkala & Heinonen 2013, 48.)

6 JÄLKIHUOLTO

Jälkihuollolla tarkoitetaan sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen jälkeistä tukea lapselle ja nuorelle hänen kasvussaan itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen, sillä lapsi ja nuori tarvitsee tukea kodin ulkopuolisen sijoituksen jälkeen. Jälkihuollon tavoitteena on tarjota riittävä taloudellinen tuki lapselle ja nuorelle sekä riittävä ammatillinen tuki. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja sosiaalihuollosta vastaavan toimijan on varmistuttava siitä, että lapsi tai nuori saa itsenäiseen elämään riittävät valmiudet. Tähän kuuluu oleellisesti esimerkiksi asumisesta huolehtiminen sekä toimeentulosta ja koulutuksesta huolen pitäminen. Jälkihuollon yksilöllistä tarvetta arvioidaan jo sijaishuollon aikana ja siinä otetaan huomioon muun muassa lapsen tai nuoren ikä sekä erityiset tarpeet terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen. Lastensuojelulaissa määritellään velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen, ja se on lapsen subjektiivinen oikeus. Kun nuori täyttää 21 vuotta, velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy. (Räty 2015, 603–604.)

Jälkihuolto on siis lastensuojeluprosessin viimeinen vaihe, jonka tarkoituksena on pyrkiä säilyttämään avo- ja sijaishuollossa aikaansaadut myönteiset tulokset lapsen tai nuoren elämässä sekä helpottaa nuoren kotiutumista tai itsenäistymistä. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiselle määritellään lastensuojelulaissa ja sen velvoitteissa. Jälkihuolto-oikeus kuuluu kaikille huostassa olleille sekä yhtäjaksoisesti yli puoli vuotta kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleille lapsille ja nuorille. Ajoissa suunnitellulla jälkihuollolla voidaan tukea lasta tai nuorta jo sijoituksen aikana siten, että lapselle tai nuorelle syntyy kokemus tulevaisuuden mielekkyydestä ja turvallisuudesta. (Hoikkala & Pukkio 2016, 6–7.)

Jälkihuollon palvelut muokataan aina lapsen tai nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan sekä suunnitelmallisesti yhteistyössä viranomaisten kanssa. Riittävän

toimeentulon ja asumisen järjestäminen ovat jokaisen ihmisen perusedellytyksiä, ja niitä on järjestettävä nuorelle aina. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos s.a. a.) Jälkihuollon palveluja lapselle ovat esimerkiksi psykososiaalisen tuen järjestäminen lapselle ja vanhemmalle, läheissuhteiden tukeminen ja yhteydenpito sijoituspaikkaan, päivähoidon ja koulunkäynnin tukeminen sekä taloudellisen tuen turvaaminen esimerkiksi harrastusten järjestämisessä. Myös lapsen erityiset tuen tarpeet huomioidaan esimerkiksi ohjaamalla lapsi terveydenhuollonpalveluihin, kuten terapiaan tai muuhun erityishoitoon. (Peruspalvelukuntayhtymä Kallio s.a., 10.)

Itsenäistyvälle nuorelle järjestetään tarvittaessa psykososiaalista tukea, johon kuuluu muun muassa sosiaalityön palvelut sekä tukihenkilötoimintaa. Nuoren perhe- ja läheissuhteita pyritään vahvistamaan ylläpitämällä suhteita heihin. Nuorta myös autetaan itsenäistymisvalmiuksien tukemisessa, kuten asuntoon liittyvien hankintojen ostamisessa, virastoasioinnissa sekä taloudellisissa kysymyksissä. Asumista tuetaan myös tarvittaessa tukihenkilön avulla, asunnon saamisessa sekä asumismeno ohjauksella. Nuorelle voidaan antaa tukea ja ohjausta myös vapaa-aikaan liittyvissä asioissa, kuten tarjoamalla taloudellista tukea harrastuksiin sekä tarjoamalla neuvontaa ja ohjausta päihteisiin liittyen. Taloudelliseen tukeen kuuluu puolestaan tarvittaessa toimeentulotuki sekä jokaiselle jälkihuollonuorelle kuuluvat itsenäistymisvarat. Koulutusta ja työelämää tuetaan auttamalla nuorta yhteishaussa sekä työkokeilussa. (Peruspalvelukuntayhtymä Kallio s.a., 11.)

Essotella jälkihuollon ohjaajilla on oikeus tehdä aktivointisuunnitelmia. Aktivointisuunnitelmalla tarkoitetaan pitkään työttömänä olleelle henkilölle laadittavaa suunnitelmaa, jonka tavoitteena on parantaa henkilön työllistymisedellytyksiä sekä elämänhallintaa (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018). Lisäksi jälkihuollon ohjaajat auttavat nuoria etsimään kuntouttavan työtoiminnan paikkoja.

6.1 Jälkihuoltosuunnitelma

Jälkihuollon järjestäminen ja sen sisältö perustuvat lapsen tai nuoren kanssa laadittavaan kirjalliseen asiakassuunnitelmaan, johon määritellään lapsen tai

nuoren tuen tarpeet sekä hänen tukemisekseen tarvittavat tukitoimet ja palvelut. Lisäksi suunnitelmaan määritellään myös jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen avun ja tuen järjestäminen lapselle tai nuorelle sekä hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaaville henkilöille. (Lastensuojelulaki 30. § 1–4. mom.) Lähtökohtaisesti jälkihuollossa oleva täysi-ikäinen nuori on itse vastuussa omista asioistaan, joten tukea on annettava nuorelle hänen oman tilanteensa sekä suostumuksensa mukaisesti. Jälkihuoltosuunnitelman tulee olla selkeä, ja sen tavoitteiden ja toimenpiteiden tulee olla sellaisia, joihin nuori voi sitoutua. (Pukkio 2016, 77.)

Asiakassuunnitelma tulee laatia yhteistyössä asianomaisten eli lapsen ja huoltajan tai tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan tai lapselle läheisen henkilön ja lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Asiakassuunnitelma tulee laatia myös silloin, kun asianosaiset sitä vastustavat ja se on lähetettävä tiedoksi asianosaisina pidettäville henkilöille. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä. Asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. (Lastensuojelulaki 30. § 2. mom.)

Asiakassuunnitelmalla on kaksi tehtävää. Se on ensisijaisesti asiakkaan asiakirja, joka mahdollistaa asiakkaalle hänen tarvitsemansa tuen sekä palvelut. Asiakassuunnitelma myös auttaa sosiaalityöntekijää sekä ohjaa oman työnsä jäsentämisessä. Siitä tulisi käydä ilmi ainakin seuraavat asiat: ketkä suunnitelman tekoon ovat osallistuneet, lapsen tai nuoren perhe ja tukiverkosto, tarpeelliseksi koetut tiedot muun muassa lapsen sijoituksesta sekä sijoituksen tavoitteiden toteutumisesta, lapsen tai nuoren terveydentila sekä tuen tarpeet ja voimavarat. Asiakassuunnitelmassa tulisi myös käydä ilmi lapsen tai nuoren muut kasvuolosuhteet, kuten esimerkiksi opinnot, työ, asuminen, toimeentulo ja vapaa-aika. Lisäksi asiakassuunnitelmaan tulee kirjata lapsen tai nuoren huoltajan tuen tarve, voimavarat ja tavoitteet sekä tarvittavat tukitoimet. Viimeiseksi suunnitelmaan kirjataan suunnitelman arvioinnin ja tarkistamisen ajankohta. (Pukkio 2016, 77–78.)

Essotessa jälkihuollon asiakassuunnitelmaan kirjataan suunnitelman tekemisen aika, paikka ja läsnäolijat. Suunnitelmassa käydään läpi nuoren taustatiedot sekä nykytilanne. Nykytilanteessa kartoitetaan muun muassa nuoren arkeen ja asumiseen, opiskeluun/työhön, terveyteen, päihteisiin, vapaa-aikaan, kavereihin/perheeseen, armeijaan sekä taloudelliseen tilanteeseen liittyvät asiat. Lisäksi nuoren kanssa mietitään yhdessä jälkihuoltoa koskevia tavoitteita sekä työskentelytapoja. Suunnitelmaan kirjataan myös suunnitelman tarkistamisajankohta, kirjaajan tiedot sekä nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän yhteystiedot. Viimeisenä asiakassuunnitelmaan kirjataan ne tahot, joille suunnitelma jaetaan. (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2019.)

6.2 Jälkihuollon järjestäminen

Jälkihuollon järjestäminen määritellään lastensuojelulaissa. Lain mukaan se kunta, jossa sijaishuollon järjestämisen tarve on syntynyt, on vastuussa myös sijaishuollon ja jälkihuollon kustannuksista. Mikäli jälkihuollon peruste on avoimuuden tukitoimena tehty sijoitus, vastaa jälkihuollon kustannuksista tällöin se kunta, joka on sijoituksen päättyessä lapsen kotikunta. Sen kunnan, jossa lapsi tai nuori on jälkihuollossa, on järjestettävä sijoittajakunnan kanssa lapselle tai nuorelle hänelle tarpeelliset tukitoimet ja palvelut. Tällöin järjestetyistä tukitoimista aiheutuneet kustannukset sijoituskunta on oikeutettu perimään sijoittajakunnalta. (Lastensuojelulaki 16 b. § 1. mom.)

Sosiaalityöntekijän ja ohjaajan tehtävänä on aina olla vastuussa asiakasprosessin etenemisestä sekä asiakassuunnitelman laatimisesta ja sen toteuttamisesta. Heidän vastuualueisiinsa kuuluu myös jälkihuoltoa koskevien päätösten tekeminen. Sosiaalityöntekijän ja ohjaajan vastuulla on myös jälkihuoltoa koskevien päätösten valmisteleminen ja tekeminen. Työntekijän tulee vastata asiakkaan ohjauksesta ja neuvonnasta, psykososiaalisesta työstä sekä toimia viranomaisverkostoissa. Sosiaalityöntekijän ja ohjaajan tehtäviin kuuluu arvioida tukitoimien ja palveluiden vaikutusta lapsen tai nuoren tilanteeseen, sillä heillä on vastuu asiakkuuden seurannasta ja päättämisestä. (Pukkio 2016, 73–74.)

6.3 Jälkihuollon suunnittelu- ja siirtymävaihe

Jälkihuoltoa ei tulisi nähdä Pukkion mukaan (2016, 74–75) irrallisena vaiheena lastensuojelun prosessissa, vaan jatkona avo- ja sijaishuollolle. Jälkihuollon suunnittelu olisi hyvä aloittaa vähintään vuotta ennen sijoituksen päättymistä, ja keskeistä on, että asiakas saa riittävästi tietoa oikeudesta jälkihuoltoon sekä jälkihuollon palveluista. Lapselle tai nuorelle tulee kertoa selkeästi hänen oikeutensa sekä myös velvollisuutensa. Hänelle tulee myös kertoa riittävän selkeästi ja laajasti jälkihuoltoon liittyvistä asioista, sillä tieto ja ymmärrys jälkihuollosta helpottaa lapsen tai nuoren sitoutumista tarjottavaan tukeen. Tärkeää on, että jälkihuollon työntekijä ehtii rauhassa tutustua nuoreen jo ennen jälkihuollon alkamista, sillä monet nuoret tarvitsevat pitkäjänteistä rinnalla kulkemista.

Essotella jälkihuollon suunnittelu aloitetaan jo nuoren ollessa sijaishuollossa, jotta ohjaaja ja nuori ehtivät tulla kunnolla tutuiksi. Nuorelle kerrotaan jälkihuollon sisällöstä ja valmistellaan siirtymistä itsenäiseen elämään. Essotella jälkihuollossa korostuu myös ohjaajan rooli nuoren työntekijänä. Sosiaalityöntekijä on mukana työskentelyn alkuvaiheessa, esimerkiksi asiakassuunnitelman tekemisessä, jonka jälkeen ohjaajalla on suurempi rooli nuoren jälkihuoltoprosessissa. (Niiranen & Ruotsalainen 2019.)

Jälkihuollon siirtymävaihe korostuu erityisesti itsenäistymisvaiheessa olevien nuorten kohdalla, sillä heitä autetaan itsenäisen elämän aloittamisessa. Nuoren kanssa tulee opetella arkielämän taitoja, kuten esimerkiksi rahankäyttöä sekä laskujen maksamista. Nuorelle on myös tärkeää kertoa, että jälkihuolto on paljon muutakin kuin taloudellista tukea. Lisäksi nuoren kanssa tulee keskustella hänen unelmistaan ja tulevaisuuden haaveistaan sekä selvittää kuka olisi sellainen läheinen, jolta nuori voi jatkossa pyytää apua ja tukea. (Pukkio 2016, 75.)

Yksi jälkihuollon keskeisimmistä tehtävistä on nuoren asuinpaikkakunnalla olevien palveluiden kartoittaminen. Nuoren ensisijainen tuki ja turva ovat hänen läheisverkostonsa, mutta valitettavasti kaikilla nuorilla ei ole mahdollisuutta saada heiltä tukea esimerkiksi eri kaupungeissa asumisen vuoksi tai

vanhempien/muun huoltajan elämäntilanteen takia. Nuoren läheispiirin selvittämisen lisäksi tärkeää on kartoittaa myös esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon, harrastustoiminnan sekä opetustoimen palvelut. (Pukio 2016, 76.)

6.3.1 Asuminen

Nuoren asumisen järjestäminen kuuluu olennaisesti osaksi jälkihuoltoa, sillä yhdenkään nuoren itsenäistyminen ei saa riippua asunnon puuttumisesta (Laaksonen 2004, 31). Lastensuojelulain (Lastensuojelulaki 76 a. § 1. mom.) mukaan kunnan on viivytyksettä järjestettävä nuorelle tarpeen mukainen asunto, mikäli esimerkiksi asunnon puuttuminen on olennaisena esteenä nuoren itsenäisen elämän aloittamiselle. Asumisen onnistumisen kannalta on tärkeää, että nuori saa tarvitsemansa tuen asumiseen liittyviin asioihin, sillä pienituloisuus, laitostausta sekä mahdolliset maksuhäiriömerkinnät voivat heikentää nuoren asemaa vapailla asumismarkkinoilla. Kun nuoren asumisvaihtoehtoja arvioidaan, on huomioitava nuoren tuen tarve sekä tuen määrä eri asumisvaihtoehtoisissa. (Laaksonen 2004, 32.)

Essotella nuori voi hakea asuntoa itse kunnan vuokra-asunnoista, opiskelija-asunnoista tai yksityisiltä vuokranantajilta. Tarvittaessa voidaan miettiä mahdollisuutta Essoten tarjoamiin jälkihuollon välivuokra-asuntoihin. Vuokramenoissa noudatetaan Kansaneläkelaitoksen hyväksymiä vuokramenoja kunta-kohtaisesti, silloin kun nuori saa perustoimeentulotukea (Kansaneläkelaitos 2016). Kansaneläkelaitoksen hyväksymät vuokramenot yksin asuvalle Mikkelissä ja lähikunnissa vaihtelevat. Mikäli nuori kokee tarvitsemansa tiiviimpää tukea asumisen hallintaan, Essoten alueella nuorten tuettu asuminen auttaa nuorta. Nuorten tuettu asuminen on tavoitteellista ja suunnitelmallista tukea, joka tähtää nuoren itsenäistymiseen. Tarkoituksena on tukea nuorta esimerkiksi arjen hallinnassa, koulunkäynnissä/työssä, sosiaalisissa suhteissa sekä päihteettömyydessä. Tarkoituksena on myös, että tuetun asumisen työntekijät kulkevat nuoren rinnalla, mutta eivät tee asioita nuoren puolesta. Päämääränä on, että nuori oppii hoitamaan asumiseensa liittyviä asioita itsenäisesti. (Niiranen & Ruotsalainen 2019.)

6.3.2 Taloudellinen tuki

Jälkihuollon taloudellisen tuen tarkoituksena on tukea erityisesti omilleen muuttavaa täysi-ikäistä nuorta. Lapsella tai nuorella jolla on oikeus jälkihuollon tukeen, on oikeus myös taloudelliseen tukeen jälkihuollossa, jotta hänen taloudellinen tilanteensa ei ole este itsenäisen elämän aloittamiselle. Käytännössä jälkihuollon taloudellinen tuki voi olla esimerkiksi harrastusten tukemista tai oman asunnon sisustamiseen aiheutuvien kulujen korvaamista. Lähtökohtaisesti jälkihuollon taloudellisen tuen tarkoituksena ei kuitenkaan ole kattaa kaikkia elämiseen liittyviä kustannuksia, mutta sitä voi saada toimeentulotuen rinnalla. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos s.a. a.)

Lapsen tai nuoren ollessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle avohuollon tukitoimena, huostaanotettuna tai jälkihuoltona, on hänelle varattava kalenterikuu-kausittain vähintään 40 prosenttia itsenäistymisvaroihin hänelle tarkoitetuista tuloistaan, saamisistaan tai korvauksistaan. Lapsilisä ei kuitenkaan kuulu tähän määrään. Mikäli lapselle ei ole kertynyt itsenäistymisvaroja tai niitä on kertynyt hyvin vähän, sosiaalihuollosta vastaavan toimijan on tuettava itsenäistymässä olevaa nuorta itsenäistymiseen liittyvissä menoissa. Itsenäistymisvarojen käytöstä päätetään yhdessä jälkihuoltonuoren työntekijän kanssa, ja nuorta tulee ohjata itsenäistymisvarojen käytön suunnittelussa. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos s.a. a.)

Essoten jälkihuollossa nuori on oikeutettu hakemaan Kelan myöntämää toimeentulotukea jälkihuollon alkaessa. Toimeentulotuen tarkoituksena on turvata ainoastaan välttämätön toimeentulo mahdollisimman lyhyen aikaa sekä tukea itsenäistä selviytymistä. Toimeentulon perusosan maksimimäärä vuonna 2019 on 497,29 € kuukaudessa. Kun jälkihuollossa oleva nuori opiskelee tai aloittaa opiskelun, nuoren ei tarvitse nostaa opintolainaa, vaan hän saa opintotukea/toimeentulotukea/kuntoutusrahaa. (Kansaneläkelaitos 2019.)

6.4 Jälkihuollon työskentelyvaihe

Jälkihuollon työskentelyvaiheella tarkoitetaan tavoitteellista työskentelyä lapsen tai nuoren kanssa jälkihuollon asiakassuunnitelmaan laadittujen tavoitteiden mukaisesti. Työskentelyvaiheen aikana ohjaaja ja sosiaalityöntekijä ta-

paavat nuorta riippuen nuoren tahdosta sekä tarpeista. Nuorelle tarpeellisten palveluiden ja tukimuotojen järjestäminen on sosiaalityöntekijän vastuulla. Nuoren kannalta on tärkeää, että työntekijä on aina tavoitettavissa ja saatavilla, sekä antaa nuorelle tarvittaessa neuvontaa ja ohjausta. (Pukkio 2016, 80.)

Jälkihuollon työskentelyvaiheessa työskentelyä ohjaa asiakassuunnitelma, joka on hyvä tarkistaa säännöllisesti tai aina tarpeen mukaan, esimerkiksi nuoren elämäntilanteen muuttuessa. Vaikka nuorelle olisi erikseen nimetty sosiaali- ja asumisohjaaja, on sosiaalityöntekijän säännöllinen yhteydenpito nuoren kanssa tärkeää. Tapaamalla nuorta tarpeeksi usein sekä olemalla muuten yhteydessä, sosiaalityöntekijä pysyy selvillä nuoren nykytilanteesta sekä tuen tarpeista. Näin ollen asetettujen tavoitteiden tarkistaminen sekä uudelleen asettaminen on helpompaa. Mikäli nuorelle on ostettu palveluita ja tukitoimia esimerkiksi yksityiseltä palveluntuottajalta, on sosiaalityöntekijän tehtävänä valvoa niiden laatua sekä pitää palveluntuottajaan yhteyttä. Sosiaalityöntekijän tulee myös tutustua nuoresta tehtyihin kuukausiraportteihin, jotta tieto nuoren tilanteesta säilyy edelleen. Kun nuoren tilannetta arvioidaan, tulee pohtia, onko nuorelle tarjottu tuki riittävää, ja tavoitteita tukevaa. (Pukkio 2016, 80.)

Jo jälkihuollon työskentelyvaiheen aikana olisi hyvä valmistella nuorta jälkihuollon päättymiseen. Jälkihuollon päättymisen tarkoittaa nuoren kannalta lisääntyvää vastuuta sekä nuoren omien tukiverkostojen kartoittamista ja aktiivointia. Mikäli nuoren tuen tarpeet ovat suuria, on pohdittava ajoissa, mitä jatkotoimia nuori tarvitsee jälkihuollon päättymisen jälkeen. Tällaisessa tilanteessa tärkeää on varmistaa, että tukitoimiin ja palveluihin ei pääse syntymään katkoksia jälkihuollon päättyessä. (Pukkio 2016, 80.)

6.5 Jälkihuollon päättäminen ja arviointi

Yksi jälkihuoltoprosessin keskeinen vaihe on jälkihuollon suunnitelmallinen päättäminen ja arviointi. Kun nuori täyttää 21 vuotta, päättyy kunnan velvollisuus järjestää jälkihuoltoa. Mikäli nuori itse haluaa aikaisemmin jälkihuollon päättymistä, on sekin mahdollista. Vaikka jälkihuolto lopetettaisiin aikaisemmin nuoren omasta tahdosta, säilyy nuorella silti oikeus hakea jälkihuoltoa uudelleen siihen asti, kunnes hän täyttää 21 vuotta. (Pukkio 2016, 81.)

Jälkihuollon päättyessä nuoren kanssa tehdään asiakassuunnitelma, mikäli se koetaan tarpeelliseksi. Suunnitelmaan kirjataan kaikki tukitoimet ja palvelut, jotka ovat jälkihuollon päättyessä nuoren käytettävissä. Mikäli nuorella on paljon erilaisia tuen tarpeita jälkihuollon päättyessä, asiakkuus siirretään aikuis-sosiaalityöhön. Nuoren asiakkuuden siirtyessä aikuissosiaalityöhön on tärkeää pitää siirtoneuvottelu, jossa nuoren tilanne käydään läpi. Siirtoneuvotteluun tulee nuoren lisäksi osallistua sosiaalityöntekijä, kaikki jälkihuollon toteuttamisessa mukana olleet työntekijät ja tahot sekä aikuissosiaalityön työntekijä. (Pukkio 2016, 81.)

Jälkihuollon päättymiseen kuuluu olennaisesti myös työskentelyn arviointi. Arviointi voidaan jakaa jälkihuollonprosessiin osallistuneiden työntekijöiden itsearviointiin sekä nuorelta ja hänen lähiverkostoltaan saatuun palautteeseen. Palautteen kerääminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä työntekijöiden itsearviointi ja asiakkailta saatu palaute täydentävät toisiaan. Kokonaisvaltainen työskentely ei onnistu ilman, että itsearviointi ja palaute on otettu huomioon. (Pukkio 2016, 81–82.)

Jälkihuollon päättymiseen liittyy myös joitakin haasteita. Nuoren työntekijä vaihtuu, ja asiakkaalla saattaa jälkihuollon päättymisen hetkellä olla tuen tarpeita enemmän kuin aikuissosiaalityö pystyy tarjoamaan. Jotkut sijais- ja jälkihuollossa olevat nuoret puolestaan ovat kertoneet, että jälkihuollon päättymisikäraja eli 21 on liian aikainen. Joillakin nuorilla opinnot voivat olla kesken ja jälkihuollon loppuminen voi vaikeuttaa opintojen loppuun saattamista esimerkiksi taloudellisesti. Osa nuorista taas saattaa elää vapaampaa elämää, jolloin jälkihuollon vastaanottaminen voi tuntua tarpeettomalta. Voikin olla, että nuori havahtuu tuen tarpeeseen vasta lähempänä 21 vuotta, jolloin tuen vastaanottaminen voi olla jo myöhäistä. (Pukkio 2016, 81.)

7 LAKIMUUTOS JÄLKIHUOLLON OSALTA

Vuonna 2018 Vihreiden kansanedustaja jätti eduskunnalle lakialoitteen lastensuojelulain 75 § (lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon) muuttamisesta. Aloitteessa ehdotettiin, että lastensuojelulakia muutettaisiin siten, että kunnan velvollisuus lastensuojelun jälkihuollon järjestämiseen loppuisi nuoren täyttäessä

25 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Tällä hetkellä jälkihuolto-oikeus päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta. (Eduskunta 2018.)

Lakiehdotusta perusteltiin sillä, että useiden lastensuojelun asiantuntijoiden ja lastensuojelujärjestöjen mukaan moni nuori syrjäytyy jälkihuollon toimien päättyessä. Lastensuojelun asiakkaina olleet nuoret tarvitsevat usein aikuistuessaan tukea itsenäisen elämän aloittamiseen, joita jälkihuollon palvelut pitävät sisällään. Nuori voi saada apua esimerkiksi opintoihin ja työllistymiseen, asunon hankintaan sekä yhteiskunnan palveluiden ohjaamiseen. (Eduskunta 2018.)

Lakialoitteen (Eduskunta 2018) mukaan huostaanotossa olleiden nuorten aikuisten kuolleisuus on muita korkeampi 25 vuoden ikään saakka. Nuorten yleisimpiä kuolinsyitä tässä ikäryhmässä ovat usein tapaturmat ja onnettomuudet sekä itsemurhat ja päihteiden käyttö. Tällä havainnolla puollettiin myös sitä, että jälkihuollon ikäraja kannattaisi nostaa 25 vuoteen. Vuoden 2019 alussa eduskunta hyväksyi lain, jonka mukaan jälkihuollon ikärajaa nostetaan 21 vuodesta 25 ikävuoteen. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2020. (Valtioneuvosto 2019.)

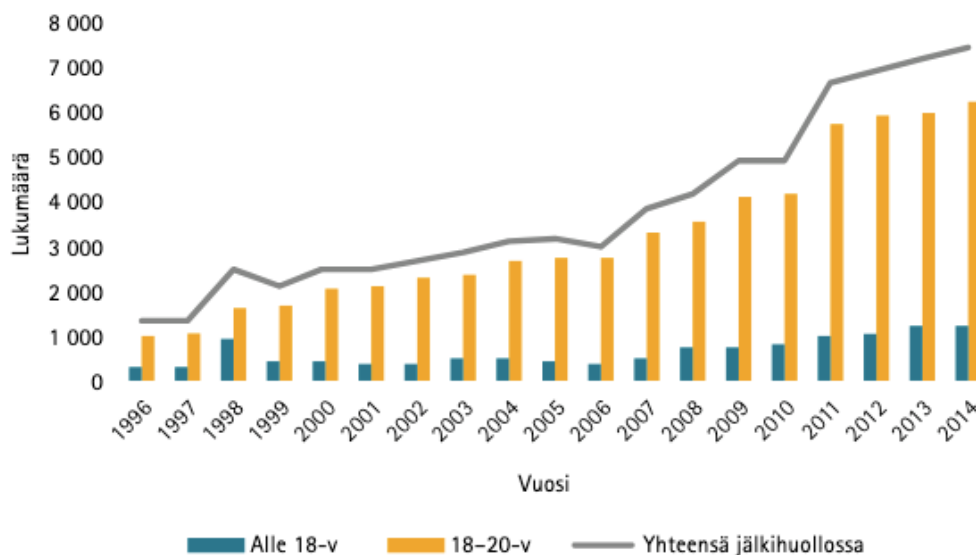
8 LASTENSUOJELUUN LIITTYVÄÄ TILASTOA

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kerää joka vuosi kunnilta tiedot sekä avohuollon tukitoimien piirissä olevista että kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos s.a. b.). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2019b) lastensuojelun vuoden 2018 tilastoraportin mukaan vuonna 2018 lastensuojeluilmoituksia tehtiin 78 875:stä lapsesta. Tämän tilaston mukaan yhtä lasta kohden tehtiin keskimäärin 1,8 lastensuojeluilmoitusta. Vuodesta 2017 lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi viidellä prosentilla, sillä vuonna 2018 ilmoituksia tehtiin 145 880 kappaletta. Kiireellisten sijoitusten osalta määrä kasvoi 6,9 prosenttia vuoteen 2017 verraten.

Huostassa olleiden lasten määrän kasvu oli hillitympää vuoteen 2017 verraten, sillä vuonna 2018 huostassa olleita lapsia oli 10 861, joka oli 2,3 prosenttia enemmän kuin 2017. Kodin ulkopuolelle vuoden 2018 aikana sijoitettuja

lapsia ja nuoria oli kaikkiaan 18 544. Tämä lukumäärä kasvoi 2,6 prosenttia vuodesta 2017. Lastensuojelun avohuollon osalta asiakasmäärä väheni tuhannella asiakkaalla edellisestä vuodesta, sillä vuonna 2018 asiakkaita oli yhteensä 54 883. Vuonna 2018 jälkihuollollisin perustein sijoitettuna oli 1 621 lasta ja nuorta, ja avohuollon tukea sai puolestaan yhteensä 7 595 jälkihuollossa olevaa lasta ja nuorta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019b.)

Lastensuojelun piirissä olevien lasten ja nuorten määrä on siis moninkertaistunut viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Asiakasmäärät ovat kasvaneet kaikissa lastensuojelun osa-alueissa niin avohuollon piirissä olevien kuin myös kodin ulkopuolelle sijoitettuina olevien osalta. Myös jälkihuollossa olevien asiakkaiden lukumäärä on kasvanut (kuva 1). Esimerkiksi vuonna 1996 0–20-vuotiaiden jälkihuoltoasiakkaiden määrä oli 1 327, kun taas vastaava luku vuonna 2014 oli 7 482. Jälkihuollon ikäjakauman osalta vuonna 2014 jälkihuollon piirissä olevista asiakkaista 83 prosenttia oli 18 vuotta täyttäneitä. Valtakunnallisten tilastojen valossa jälkihuolto näyttäytykin ennen kaikkea itsenäistyvien nuorten palveluna. (Hoikkala & Pukkio 2016, 9–11.)

Kuva 1. Lastensuojelun jälkihuollossa olleet alle 18-vuotiaat ja 18–20-vuotiaat vuosina 1996–2014 (Hoikkala & Pukkio 2016, 10)

9 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä osiossa kuvaamme opinnäytetyöhömmä liittyvän käytännön toteutuksen. Käymme ensin lyhyesti läpi toiminnallisen opinnäytetyön sekä kehittämisen periaatteita. Tämän jälkeen kerromme esitteeseen liittyvän suunnittelu- ja toteutustyön tuotekehitysprosessiin peilaten.

9.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulun tutkimuspohjaiselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista tai toiminnan järjestämistä. Alasta riippuen se voi olla esimerkiksi työelämän kentälle suunnattu ohje tai opastus, kuten perehdyttämisoas tai turvallisuusohjeistus. Toteutustapana voi puolestaan olla kohderyhmän tarpeiden mukaan esimerkiksi kansio, kirja, vihko, kotisivut tai opas. Tärkeää on, että toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät sekä käytännön toteutus että sen raportointi tutkimusviestillisin keinoin. Ammattikorkeakoulututkimuksen tavoitteena on, että valmistuttuaan opiskelija toimii alansa asiantuntijatehtävissä sekä tietää siihen liittyvät kehittämisen ja tutkimuksen perusteet. Täten opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen sekä osoitettava riittävällä tavalla opiskeltavan alan tietojen ja taitojen hallintaa. (Airaksinen & Vilka 2003, 9–10.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytännöt eivät ole niin suuressa roolissa kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, vaikka tiedon keräämisen tavat ovatkin samankaltaiset. Toiminnallisen opinnäytetyön tiedonlaatu pyritään turvaamaan siten, että valmiita tutkimuskäytäntöjä käytetään perustasolla. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei myöskään ole välttämätöntä analysoida kerättyä aineistoa yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. (Airaksinen & Vilka 2003, 57–58.)

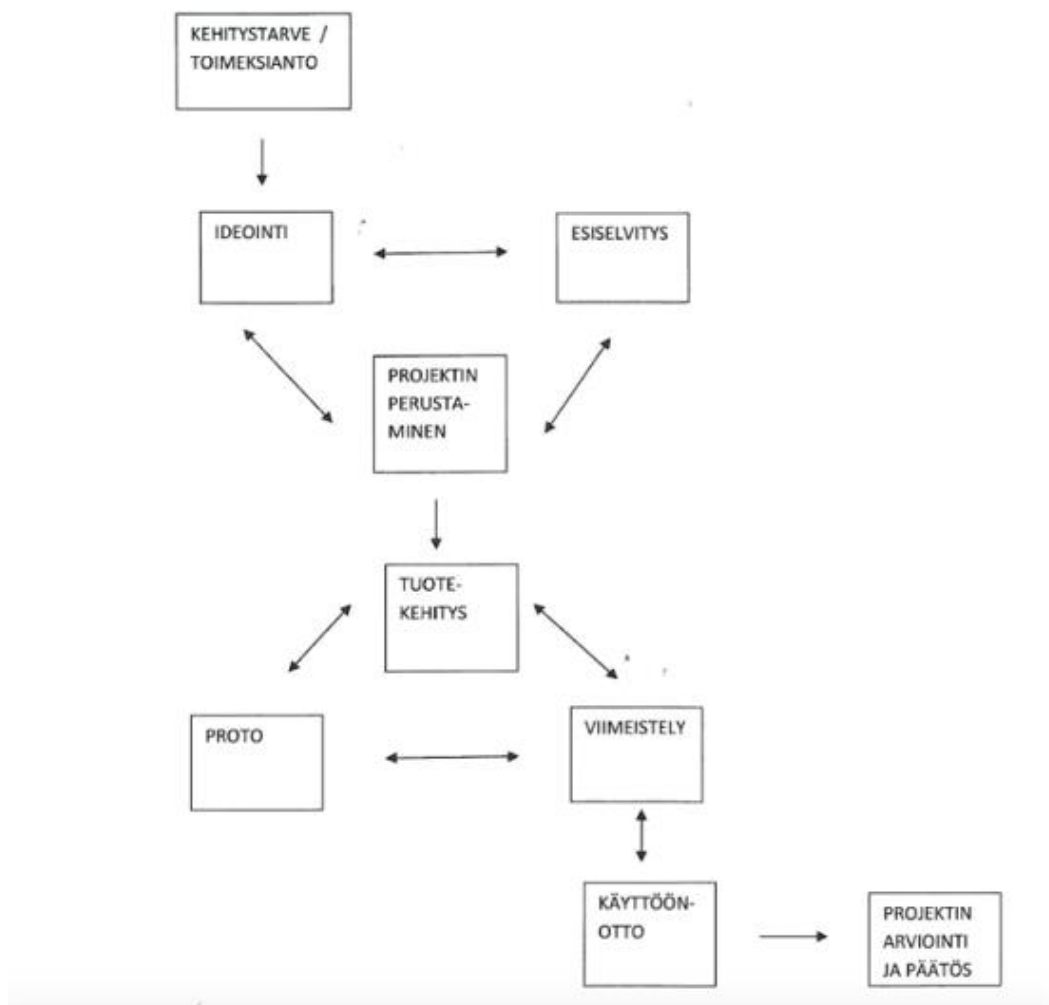
Kehittäminen on konkreettista toimintaa, jolla tähdätään selkeästi määritellyn tavoitteen saavuttamiseen. Esimerkiksi projektitoiminta etenee järjestelmällisenä prosessina, jonka onnistumista voidaan arvioida sen alussa määriteltyjen tavoitteiden pohjalta. Kehittämisen lähtökohta, laajuus, kohde sekä organisoititapa voivat vaihdella hyvinkin paljon. Kehittäminen tähtää muutokseen,

jolla tavoitellaan esimerkiksi jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat. (Rantanen & Toikko 2009, 14–16.) Lähtökohtana kehittämistoiminnassa ei ole tutkimusongelmien ratkaiseminen, vaan käytännölläheisempi toiminta (Rantanen & Toikko 2009, 18).

9.2 Esitteen tekeminen tuotekehitysprosessina

Tuotekehitysprojektilla tarkoitetaan prosessia, jossa ideat ja tavoitteet muuttuvat käyttöön otettaviksi ratkaisuuksi. Tuotekehityksen tavoitteena on tunnistaa jokin kehittämistarve ja sen perusteella etsiä, kehittää ja tuottaa yrityksille esimerkiksi uusia tuotteita, toimintamalleja tai palveluita. Samalla pyritään vastaavuoisesti pääsemään eroon vanhoista tuotteista, toimintamalleista tai palveluista. Tuotekehityksessä kehitettävää kohdetta pyritään lähestymään sekä asiakastarpeen ja käyttäjän näkökulmasta että toisaalta esimerkiksi jonkin teknisen ongelman ja sen ratkaisun näkökulmasta. Tuotekehityksen lopputuloksena syntyy joko uusi tai paranneltu tuote, joka vastaa sekä käytettävyydeltään että teknisiltä ominaisuuksiltaan käyttötarkoitukseensa sopivaa ja toteutettavaa tuotetta. Tuotekehitys koostuu useista eri vaiheista, joiden aikana on hyvä pysähtyä ja arvioida kehittämistyön etenemistä. (Välimaa & Windahl 2012, 9.)

Kuvassa 2 on esitetty tuotekehitysprosessin päävaiheet. Tuotekehitysprosessi alkaa usein jostakin kehitystarpeesta tai esimerkiksi jonkin yrityksen toimeksiannosta. Sen jälkeen aloitetaan ideointivaihe, jota seuraa esiselvitys. Näiden jälkeen edetään projektin perustamisvaiheeseen, jota seuraa varsinainen tuotekehityksen vaihe. Kehitettävästä tuotteesta tehdään ensin prototyyppi, jota tarvittaessa vielä muokataan edelliseen vaiheeseen palaten. Valmis prototyyppi puolestaan viimeistellään ja otetaan joko käyttöön tai palautetaan takaisin tuotekehitykseen. Viimeisenä vaiheena täysin valmis tuote ja koko tuotekehitysprosessi arvioidaan ja päätetään. (Välimaa & Windahl 2012, 9–11.)

Kuva 2. Tuotekehitysprosessin päävaiheet (Välimaa & Windahl 2012, 11)

9.2.1 Ideointivaihe ja esiselvitys

Projektin lähtökohtana ovat ideointi ja esiselvitys. Tulevan uuden tuotteen tai paranneltavan version ideointi on hyvä käynnistää matalan kynnyksen periaatteella, sillä tässä vaiheessa taloudellinen panostus on pieni eikä se näin ollen vaadi suurempia resursseja. Ideointivaiheen tapaamiset kannattaa toteuttaa mahdollisimman monipuolisella osaajajoukolla, jotta saadaan paljon erilaisia näkökulmia. Mahdollisuuksien mukaan tapaamisiin olisi hyvä ottaa mukaan uusiakin henkilöitä avartamaan näkemystä eri vaihtoehtoista ja ratkaisuista. Usein ideointivaiheessa syntyy monia hyviä kilpailevia vaihtoehtoja, joista pyritään valitsemaan toimivin. Ideoinnin apuna voidaan käyttää esimerkiksi tuumalkoita tai aivoriihiä. Esiselvityksessä tavoitteena on syventää selvitystyötä, ja arvioida syntyneiden ideoiden toteutumismahdollisuuksia. Tässä vaiheessa viimeistään on hyvä tehdä selvä työnjako, jotta jokainen projektiin kuuluva osa-alue on jonkun vastuulla. (Välimaa & Windahl 2012, 12–18.)

Erilaisten näkökulmien ja ajattelutapojen yhdistäminen on välttämätöntä uusien innovaatioiden syntymiselle. Siten esimerkiksi monialaiset oppimis- ja työympäristöt, joissa on erilaisten osaamispuhjen edustajia, parantavat luovuuden edellytyksiä. Jotta luovuus vahvistuisi, tarvitaan oikeanlaisen asenneilmapiirin aikaansaamiseksi motivointia, innostamista sekä kannustamista. Luovuus edellyttää, että on myös lupa tehdä virheitä. Uuden kehittäminen tulee nähdä hallittuna riskinottamisena, sillä lopputulosta ei voi koskaan täysin kontrolloida eikä etukäteen ennustaa. (Hietikko 2008, 13.)

Opinnäytetyömme esiselvitys ja ideointi alkoivat joulukuussa 2018, kun saimme koulumme kautta tietoa eräänlaisesta kehittämistyöstä. Kiinnostuimme tästä, ja otimme yhteyttä ensimmäisen kerran Essoten sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessin työntekijöihin. Tapasimme ensimmäisen kerran toimeksiantajamme kanssa tammikuussa 2019, jolloin Pessin jälkihuollon työntekijät kertoivat meille tarpeesta jälkihuoltoa koskevaan esitteeseen. Tähän mennessä Pessin jälkihuollolla ei ole ollut käytössään esitettä eli kyseessä oli siis kehitettävä tuote, joka meidän oli määrä opinnäytetyömme tavoitteena suunnitella ja yhdessä jälkihuollon ohjaajien kanssa kehittää.

9.2.2 Projektin perustaminen ja käynnistäminen

Ideointivaihetta seuraa projektin perustaminen ja käynnistäminen, joka tarkoittaa käytännössä projektisuunnitelman laatimista. Projektisuunnitelma toimii tuotekehityksen punaisena lankana sekä muistilistana, ja sitä voi päivittää tarkentaen koko projektin ajan. (Välimaa & Windahl 2012, 22.) Projektisuunnitelma on siis realistinen toimintasuunnitelma projektin toteuttamiseksi, joka tehdään projektin suunnitteluvaiheessa. Hyvä projektisuunnitelma on myös tukiranka projektin toteutukselle, seurannalle ja arvioinnille. Tyypillisessä projektisuunnitelmassa kuvataan muun muassa projektin taustatiedot, tavoitteet, tavoitteiden pääsemiseen edellytettävät toimet, riskienhallinta, projektiin liittyvät tehtäväkokonaisuudet ja tehtävien jakautuminen, aikataulusuunnitelma, projektin hankinnat sekä projektiin käytettävissä oleva budjetti. (Mäntyneva 2016b.)

Lähtökohtaisesti projektin käynnistämisen taustalla on usein jokin tietty tarve tuotokselle, jota projektilla lähdetään tuottamaan. Toisaalta projektin taustalla voi olla myös esimerkiksi markkinoilla tunnistettu mahdollisuus, yrityksen toimintaa uhkaava kriisi tai toisaalta tavoiteltu myönteinen muutos. Joillakin toimialoilla projektit ovat tyypillinen tapa vastata asiakastarpeeseen tai liittyä esimerkiksi toiminnan ja sitä tukevan rakenteen kehittämiseen. Erilaisia projekteja voidaan luokitella niiden toiminnan luonteen mukaisesti, kuten tutkimusprojekti, toiminnan kehittämisprojekti tai tietojärjestelmäprojekti. (Mäntyneva 2016a, 11.)

Elokuussa 2019 käynnistimme opinnäytetyöprojektin toimeksiantajamme kanssa jälkihuoltoesitteen kehittämiseksi. Kävimme elokuun aikana yhdessä alustavasti läpi esitteen sisältöä, ulkoasua sekä koko projektin aikataulua. Keskustelimme Pessin jälkihuollon työntekijöiden kanssa useissa tapaamisissa syksyn 2019 aikana, ja heidän toiveenaan oli, että esitteen avulla pystyttäisiin selkiyttämään nuorille jälkihuollon sisältöä sekä kannustamaan nuoria käyttämään oikeutta jälkihuoltoon. Heidän toiveenaan oli myös, että esitteen ulkoasu ja sisältö olisi selkeää ja yksinkertaista, jotta nuori jaksaisi keskittyä esitteen lukemiseen.

Emme tehneet virallista projektisuunnitelmaa kirjallisena, vaan keskustelimme tarkemmin projektisuunnitelmaan liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi aikataulusta suullisesti Pessin jälkihuollon ohjaajien kanssa. Asetimme esitteen valmistumiselle aikarajaksi lokakuun 2019 lopun, jotta ehdimme työstämään myös opinnäytetyömme kirjoittamisprosessia. Keskustelimme yhdessä myös esitteen tuottamiseen liittyvien tehtäväkokonaisuuksien jakamisesta. Sovimme, että meidän tehtävämme oli suunnitella esitteen sisällön tekstit. Toimeksiantajamme halusi puolestaan itse vastata esitteen lopullisesta ulkonäöstä sekä painosta ja taitosta. Tällöin toimeksiantajamme pystyy itse tekemään esitteestä yhtenevän muiden materiaaliensa kanssa. Keskustelimme myös siitä, kuinka toimimme tilanteessa, jossa viimeistely esite ei ehdi valmistua opinnäytetyömme aikataulussa. Sovimme, että tällaisessa tilanteessa opinnäytetyömme viimeiseksi esitteeksi jää meidän tekemä versio.

9.2.3 Tuotekehitysvaihe

Varsinainen tuotekehitysvaihe olisi hyvä aloittaa palaverilla, jossa esitellään alustavan projektisuunnitelman pohjalta tuleva tuotekehitysprojekti projektissa mukana oleville henkilöille. Palaverissa olisi hyvä käydä läpi projektin tavoitteet, määritellä kehitettävä tuote, jakaa vastuut, sopia viestintätavat sekä esitellä projektisuunnitelma. Projektilla on yleensä jo varhaisessa vaiheessa sovittu päämäärä, jolloin tuote halutaan ottaa käyttöön. Näin ollen muutokset projektisuunnitelmassa tulee tapahtua aina sovittun päämäärän aikajänteen sisällä. Projektin alkupäässä olisi hyvä olla myös sovittuna etappi, jossa yhteisesti lyödään lukkoon tehdyt suunnitelmat ja tekniset tiedot. Tällä varmistetaan, että projektin tavoitteiden toteutuminen onnistuu aikataulun ja sovittujen resurssien mukaan. (Välimaa & Windahl 2012, 25.)

Tuotekehitysvaiheessa luodaan kehitettävästä tuotteesta ensimmäinen koe-kappale eli prototyyppi, jolla varmistetaan tuotteen toimivuus. Prototyyppiä voidaan valmistaa tapauksesta riippuen yksi tai useampia tuotekehitysprosessin eri vaiheissa. Prototyyppiä testataan esimerkiksi kohderyhmällä, ja heiltä saadun palautteen pohjalta voidaan tuotetta edelleen kehittää. Esitestauksella voidaan siis parannella kehitettävää tuotetta sekä varmistaa sen toimivuus. (Välimaa & Windahl 2012, 26–28.)

Varsinaisessa tuotekehitysvaiheessa käytimme aivoriihi-menetelmää. Aivoriihi eli brainstorming on yksi niin sanottu luovan ongelmanratkaisun menetelmistä, jonka avulla tuotetaan ideoita ryhmässä. Menetelmää voidaan kutsua myös ideointityöpajaksi. Aivoriihiryhmässä pyritään ideoimaan uusia lähestymistapoja tai ratkaisua johonkin ongelmaan. (Ojasalo ym. 2014, 160.) Aivoriihen vahvuutena on se, että ideoita syntyy usein runsaasti, jolloin on todennäköisempää löytää toteuttamiskelpoisia ajatuksia ja ideoita. Parhaassa tapauksessa toisten ideoinnin pohjalta voi syntyä uusia ideoita sekä voidaan oppia uusia tapoja lähestyä tarkasteltavaa aihetta. (Innokylä s.a.)

Aivoriihi-menetelmän avulla kokosimme ylös asioita, jotka meidän mielestämme nuoren olisi hyvä tietää jälkihuollosta. Myös Pessin työntekijät olivat jo aikaisemmin kertoneet meille muutamista asioista, jotka heidän näkökulmastaan olisi hyvä sisällyttää esitteeseen. Hyödynsimme aivoriihi-menetelmää siis

saadaksemme tietoon jälkihuollon ohjaajien toiveita ja ajatuksia esitteeseen liittyen. Pohdimme yhdessä Pessin jälkihuollon ohjaajien kanssa esimerkiksi sitä, tuleeko esite olemaan paperinen, pelkästään verkossa oleva vai sellainen, jonka voi myös tarpeen tullen tulostaa nuorelle. Päädyimme siihen ratkaisuun, että valmis viimeistely esite jää Essoten sisäiseen verkkoon eikä näin ollen ole julkisesti saatavilla. Essote voi itse päättää keille toimijoille esitettä jaetaan.

Opinnäytetyömme tuotekehitysvaiheessa suunnittelimme alustavan esitepohjan eli esitteen ensimmäisen prototyypin, jonka teimme ilmaisella Canva-kuvankäsittelyohjelmalla hahmottamaan esimerkiksi esitteen otsikointia ja alustavaa sisältöä. Tässä vaiheessa meillä ei vielä ollut varmuutta esitteen lopullisesta ulkomuodosta. Kävimme prototyypin yhdessä läpi Pessin jälkihuollon sekä nuorten tuetun asumisen ohjaajien kanssa useaan otteeseen. Prototyypistä saadun palautteen sekä suunnitelmapalaverissa käsiteltyjen asioiden perusteella lähdimme yhdessä kehittämään esitettä.

9.2.4 Projektin viimeistely ja päättäminen

Tuotekehityksen toiseksi viimeisessä vaiheessa eli projektin viimeistelyssä tarkistetaan kaikkien tietojen oikeellisuus. Monesti prototyypissä havaittujen puutteiden korjauksia tehdään paljon ja useaan otteeseen, jolloin epähuomiossa jokin kohta voi jäädä muokkaamatta. Tästä syystä huolellinen viimeistelyvaihe on äärimmäisen tärkeää. Viimeistelyvaiheen tarkoituksena on siis poistaa virheet ja varmistua tuotteen toimivuudesta. Tuotteen varsinainen tuotekehitysvaihe päättyy yleensä tuotteen lanseeraukseen, jolloin kehitetty tuote viedään markkinoille, mutta usein tuotteisiin tehdään kuitenkin muutoksia pitkän tuotteen elinkaarta. Toisaalta tuotetta voidaan kehittää jatkuvasti asiakaspalautteen ja asiakastarpeen pohjalta. (Välimaa & Windahl 2012, 29.)

Kun projektille asetetut tavoitteet on saavutettu, tulee projektissa syntynyt tieto vielä siirtää toimeksiantajalle, jolloin myös vastuu projektin tulosten hyödyntämisestä siirtyy heille. Projektin päättämisen vaiheessa tulee myös sopia muun muassa tekijänoikeuksista sekä tietoturvaan liittyvistä asioista. Monesti tuote-

kehitysprojektiin liittyy salassa pidettävää tietoa, joten projektiin osallistuneiden ihmisten tulee sitoutua pitämään projektin aikana kertynyt tieto salaisena. (Välimaa & Windahl 2012, 32.)

Projektin viimeistelyvaiheessa teimme viimeisen suunnitelmapalaverin pohjalta lopullisen esitteen tekstisisällön, jonka siirsimme Wordin esitemallipohjaan (liite 2). Siirron avulla pyrimme hahmottamaan itsellemme sekä jälkihuollon ja nuorten tuetun asumisen ohjaajille esitteen mahdollista taittoa. Essote halusi siis itse vastata esitteen lopullisesta ulkonäöstä sekä painosta ja taitosta. Tämä ei kuitenkaan ehtinyt toteutua opinnäytetyölle asetetun aikataulun puitteissa ottaen huomioon Essoten viestintäsuunnittelijan muunkin työmäärän. Näin ollen Wordiin tehty esite luovutettiin toimeksiantajallemme odottamaan viestintäsuunnittelijan käsittelyä ja viimeistelyä. Samalla esitteen muokkaamisen oikeudet siirtyivät Essotelle, ja heillä on oikeus tulevaisuudessa päättää esitteen käyttöönottamisen ajankohdasta, sisällön muokkaamisesta sekä päivittämisestä.

9.2.5 Projektin arviointi

Tuotekehitysprojektin tuotosta voidaan sanoa onnistuneeksi, kun tuote vastaa asiakastarpeeseen, on turvallinen sekä soveltuu sille suunniteltuun käyttötarkoitukseen. Tuotekehitysprojektin onnistumisesta kertoo myös se, että se on toteutettu projektisuunnitelman mukaisesti muun muassa aikataulun ja kustannuksien osalta. Projektin tuloksena syntyneen tuotoksen lopullinen arviointi voidaan tehdä vasta sitten, kun tuotos otetaan käyttöön. (Välimaa & Windahl 2012, 33.)

Tuotekehitysprojektin arviointi on parhaimmillaan selkää ja se palvelee sen päämäärien saavuttamista. Projektin arviointia onkin syytä suunnitella jo ideointi- ja esisuunnitteluvaiheessa. Projektin ideointivaiheessa arvioidaan esimerkiksi sitä, mikä projekti-idea on toteuttamiskelpoinen. Jotta arviointi on tarkoituksenmukaista, tulee arvioinnin tarkoitusta projektissa täsmentää sekä pohtia arvioinnin tarkoitusta projektin eri vaiheissa. Projektin arvioinnin tarkoituksena voi olla esimerkiksi selvittää, vastataanko asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi

arvioinnin tarkoitus voi olla myös esimerkiksi palveluiden parantaminen, palveluiden vaikutusten arviointi tai palvelun tehokkuuden arviointi. (Rantala-Nenonen 2013, 144.)

Arviointi opinnäytetyössämme tarkoittaa sitä, että haimme tekemästämme esitteestä palautetta ja kehittämis ehdotuksia jälkihuollon ja nuorten tuetun asumisen ohjaajilta. Lisäksi yksi lastensuojelun kehittäjänuori antoi esitteestä palautetta kehittäjänuorten tapaamisessa, johon jälkihuollon ohjaaja vei esitteen kommentoitavaksi. Ohjaajilta saadun palautteen perusteella esitteen sisältöä muokattiin useaan otteeseen, jotta esite palvelisi mahdollisimman hyvin sille laadittuja tavoitteita. Esitteen toimivuudesta ei kuitenkaan saada varmuutta opinnäytetyössämme, sillä tuotekehitysprosessin arviointivaiheen mukaisesti projektin tuloksena syntyneen tuotoksen lopullista arviointia tehdään vasta sitten, kun tuotos on otettu käyttöön. Tulevaisuudessa Essoten jälkihuolto voi kuitenkin siis itse kehittää ja arvioida esitteen toimivuutta esimerkiksi nuorilta saadun palautteen perusteella tai asiasisällön muuttuessa.

10 JÄLKIHUOLTO NUOREN TUKENA -ESITE

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi jälkihuoltoa koskeva esite (liite 2), jonka sisältö suunniteltiin yhdessä jälkihuollon ohjaajien kanssa. Opinnäytetyömme viimeiseksi tuotokseksi jäi asiasisällöltään valmis esite, jonka ulkonäön Essote viimeistelee oman aikataulunsa mukaan. Kaikki esitteessä oleva sisältö perustuu opinnäytetyömme teoriaosuuteen. Esitteen tavoitteena oli olla sisällöltään selkeä, informatiivinen sekä mahdollisimman tiivis, sillä esitteen pääasiallisena kohderyhmänä ovat nuoret. Jälkihuollon ollessa nuoren oikeus, tavoitteena oli myös tehdä esitteestä sellainen, joka viestii nuorelle jälkihuollon olevan nimenomaan nuorta auttavaa palvelua, jonka tavoitteena on tukea nuorta itenäistymiseen liittyvissä asioissa.

Elorannan ja Virkin mukaan (2011, 75) esitteen otsikointiin kannattaa kiinnittää huomiota, sillä hyvä otsikko herättää nopeasti lukijan huomion. Pääotsikon avulla kerrotaan lukijalle yksinkertaisesti esitteen aihe, kun taas väliotsikoiden avulla pyritään hahmottamaan lukijalle, mistä asioista esitteen eri tekstit kertovat. Esitteen teksteillä on tarkoitus esitellä ainoastaan ydinasiat esiteltävästä aiheesta.

Esitettä tehdessämme pyrimme ottamaan yllä mainitut asiat huomioon. Esitteen ensimmäiselle sivulle tuli huudahdus: ”Hei nuori, tää on just sua varten! Tiesitkö, että olet oikeutettu jälkihuoltoon 25-vuotiaaksi asti?” Huudahduksen tarkoituksena on innostaa nuorta lukemaan lisää jälkihuollosta. Lisäksi huomioimme jälkihuollon ikään liittyvän tulevan lakimuutoksen osoittamalla huudahduksen 25-ikävuoteen asti. Etusivulle tulivat myös Essoten sekä Ohjaamo Olkkarin logot. Sijais- ja jälkihuoltoyksikkö kuuluu Essoteen, joten ajattelimme Essoten logon riittävän. Koimme tärkeäksi laittaa esitteeseen myös Ohjaamo Olkkarin logon, koska jälkihuollon ja nuorten tuetun asumisen ohjaajat työskentelevät Ohjaamo Olkkarin tiloissa.

Esitteeseen tuli yksi pääotsikko, jonka avulla halutaan kertoa nuorelle heti, mistä esite kertoo. Pääotsikon alla kerromme lyhyesti jälkihuollosta sekä sen tarjoamasta tuesta. Tämän jälkeen esitteeseen tuli väliotsikoita, joiden tarkoituksena puolestaan on kertoa nuorelle, mitä kaikkea jälkihuoltoon kuuluu. Halusimme pitää väliotsikot selkeinä ja tiivistettyinä, jotta nuoren on helppo etsiä esitteestä itseään kiinnostavat asiat. Väliotsikoiden alla olevat tekstit pyrimme myös pitämään yksinkertaisina ja lauseet lyhyinä, kuitenkin sisällyttäen niihin oleelliset ja tärkeimmät tiedot. Yksinkertaisuudella pyrimme myös siihen, että nuoren mielenkiinto säilyisi koko lukemisen ajan eivätkä tekstit olisi liian vaikeasti ymmärrettäviä.

Esitteen teksteissä puhutelimme nuorta sinä-pronominilla, sillä teksteillä pyritään vetoamaan nuoreen ja osoittamaan tekstit nimenomaan hänelle. Esitteeseen tuli kuitenkin myös lyhyt kappale nuoren läheisille, jossa muistutetaan siitä, että itsenäistymisestä ja aikuistumisesta huolimatta nuori tarvitsee läheistensä läsnäoloa ja tukea. Esitteeseen ei tullut kuvia, sillä tekijänoikeudet rajoittivat kuvien etsintää eikä meillä itsellämme ollut riittävää välineistöä ja resursseja omien kuvien ottamiseen. Päädyimme tähän ratkaisuun myös siitä syystä, että esitteestä haluttiin tehdä mahdollisimman selkeä ja tiivis. Essote voi kuitenkin itse halutessaan lisätä esitteeseen kuvia ulkonäön viimeistelyvaiheessa. Esitteen viimeiselle sivulle tuli lyhyt kertaus siitä, mitä jälkihuolto on ja mitä ei sekä jälkihuollon ohjaajien, nuorten tuetun asumisen ohjaajien ja sijais-

ja jälkihuollon sosiaalityöntekijöiden yhteystiedot. Toivomme, että onnistuimme tekemään esitteestä sellaisen, joka houkuttelee nuoria lukemaan sen ja erityisesti nuoria käyttämään jälkihuolto-oikeuttaan.

11 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Työelämälähtöisessä kehittämistyössä korostuvat eettiset säännökset. Kehittämistyön tulee olla rehellistä, huolellista, tarkkaa ja seurausten on oltava käytäntöä hyödyttäviä. Kehittämisessä mukana olevien ihmisten tulee tietää, mitä kehittäjät ovat tekemässä, mikä on toiminnan kohde ja tavoitteet sekä mitkä kehittämisessä mukana olevien ihmisten roolit ovat. Epärehellisyyden välttämiseksi tulee välttää toisten tekstien plagiointia, toisten kehittäjien ja toimijoiden osuuden vähättelyä, tulosten kritiikitöntä yleistämistä sekä harhaanjohtavaa tai puutteellista raportointia. Kehittämiskohteen valinnassa tulee jo pohtia, kenen ehdoilla kehittämistehtävä valitaan ja miksi siihen ryhdytään. Kaikissa kehittämiseen liittyvissä asioissa on myös muistettava työn yhteiskunnallinen merkittävyys. (Ojasalo ym. 2014, 48–49.)

Kehittämisen tai tutkimuksen kohteena olevaa aihepiiriä olisi hyvä tarkastella useasta näkökulmasta. Mikäli aihetta on tutkittu aiemminkin, on osattava etsiä lähteet harkiten ja suhtautua niihin kriittisesti. Lähteen luotettavuuteen vaikuttaa muun muassa lähteen julkaisuajankohta, laatu sekä uskottavuuden aste. Yleensä esimerkiksi tunnettujen ja asiantuntijoiksi tunnustettujen tekijöiden tuoreet ja ajantasaiset julkaisut ovat luotettava valinta lähteeksi. Tarjolla olevista lähteistä olisi hyvä suodattaa mahdollisimman ajantasaiset ja tuoreet julkaisut, sillä usein tutkimustieto muuttuu nopeasti ja aiempien tutkimusten keskeinen tieto siirtyä edelleen uusimpiin julkaisuihin. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 72–73.)

Sosiaalialan eettisten periaatteiden noudattaminen kuuluu myös vahvasti sosionomin tekemään asiakastyöhön. Sosiaalialan ammattihenkilön tulee omista henkilökohtaisista arvoistaan riippumatta kunnioittaa asiakkaan omia valintoja. Sosiaalialan ammattihenkilön tulee myös puolustaa asiakkaansa oikeuksia ja ihmisarvoa, ja oma ammatillinen toiminta on pystyttävä kyseenalaistamaan. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2017, 3.)

Opinnäytetyössämme pyrimme luotettavuuden takaamiseksi valitsemaan mahdollisimman uusia ja tuoreita, pääasiassa 2010-luvun jälkeen julkaistuja lähteitä, jotta saisimme mahdollisimman ajantasaista tietoa. Viittasimme lähdekirjallisuuteen käyttämällä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaisia lähdeviittauksia. Opinnäytetyömme luotettavuutta lisää se, että annoimme opinnäytetyömme toimeksiantajamme luettavaksi useaan otteeseen opinnäytetyöprosessin aikana, joten he pystyivät vielä tarkastamaan kirjoittamiemme asioiden oikeellisuuden. Myös valmista esitettä kierrätettiin Pessin työntekijöiden keskuudessa, jolloin esitteen sisältö sekä jokainen esitteessä mainittu yhteystieto tarkastettiin.

Sitouduimme opinnäytetyössämme noudattamaan tutkimuseettisiä periaatteita, Essoten yleisiä sääntöjä sekä vaitiolovelvollisuutta. Kaikki keräämämme ja saamamme tieto oli luottamuksellista. Emme tarvinneet opinnäytetyöllemme tutkimuslupaa, sillä opinnäytetyömme oli kehittämistehtävä ja kyseessä oli opilaitosyhteistyö.

12 POHDINTA

Opinnäytetyömme esite tehtiin yhteistyössä Essoten jälkihuollon ohjaajien kanssa, sillä tavoitteena oli tehdä käytännönläheinen esite. Yhteistyömme ohjaajien kanssa koostui suunnittelutapaamisista, joihin osallistui myös ajoittain nuorten tuetun asumisen ohjaajat. Esitteen viimeistelyvaiheisiin osallistui myös muita Pessin työntekijöitä.

Opinnäytetyömme koostui kahdesta prosessista eli opinnäytetyön kirjoittamisesta ja esitteen laatimisesta. Lähdimme ensin työstämään opinnäytetyön teoreettista viitekehystä, jotta saimme lisää osaamista liittyen jälkihuollon sisältöön ja esitteen tekoon. Teoreettisen viitekehysten hakemiseen ja kirjoittamiseen meni paljon aikaa, mutta motivaatiomme opinnäytetyömme tekemiseen säilyi silti korkealla. Teoriaosuuden jälkeen lähdimme työstämään esitettä, jonka rinnalla työstimme opinnäytetyön kirjoittamista loppuun. Opinnäytetyöprosessin aikana lähetimme opinnäytetyön teoriaosuuden toimeksiantajallemme luettavaksi useaan otteeseen. Heiltä saadun palautteen ja kehittämissuhteiden pohjalta muokkasimme opinnäytetyömme rakennetta sekä teoriaosuutta.

Asetimme opinnäytetyön alussa aikataulun opinnäytetyön valmistumiselle, jota jouduimme kuitenkin miettimään uudestaan syksyn aikana. Aikatauluasioita oli ajoittain vaikea saada järjestymään meistä riippumattomista syistä, sillä jälkihuoltotyö on hektistä ja tilanteet voivat muuttua hyvinkin nopeasti. Opinnäytetyön toimeksiantajan aikataulu oli kuitenkin myös joustava ja saimme toteuttaa opinnäytetyömme kirjoittamista rauhassa oman aikataulumme mukaan. Toisaalta pohdimme myös sitä, varasimmeko itse tarpeeksi aikaa koko opinnäytetyön prosessille. Mietimme, olisiko esite silloin ehtinyt valmistua kokonaan myös ulkonäön suunnittelun osalta.

Kun aloimme suunnittelemaan esitettä, tarkoituksenamme oli etsiä muiden kuntien jälkihuoltoesitteitä, jotta olisimme voineet käyttää niitä apuna omassa suunnittelussamme. Jälkihuollosta löytyi hyvin paljon kuntakohtaista tietoa, mutta esitteitä ei kuitenkaan meinannut löytyä. Tämä voi johtua siitä, että kaikilla kunnilla ei ole jälkihuoltoesitteitä tai jos on, niitä ei ole välttämättä julkisesti saatavilla. Lopulta saimme toimeksiantajaltamme yhden toisen kaupungin esitteen, jota pystyimme hieman hyödyntämään esimerkiksi esitteen rakennetta suunnitellessa. Lisäksi koimme hieman hankalana rajata jälkihuoltoa koskevasta tiedonmäärästä nuoren kannalta oleellimmat ja tärkeimmät asiat esitteeseen.

Opinnäytetyö ja esitteen sisältö valmistuivat syksyllä 2019. Mielestämme Jälkihuolto nuoren tukena -esite on informatiivinen sisältönsä suhteen. Toivottavasti onnistuimme omalta osaltamme tekemään esitteestä sellaisen, joka houkuttelee lukemaan esitettä ja erityisesti saa yhä useamman nuoren käyttämään jälkihuolto-oikeutta. Kaikki esitteessä oleva tieto perustuu faktatietoon, ja se antaa tietoa nuorelle ja nuoren läheisille jälkihuollosta ja sen tarjoamista mahdollisuuksista. Essote voi tulevaisuudessa päivittää esitettä esimerkiksi asiakaspalautteen perusteella tai asiasisällön muuttuessa.

Opinnäytetyötä tehdessä ammatillinen tietotaitomme kasvoi ja tietomme lastensuojelusta syveni. Opimme lisää kehittämisestä, aikataulusuunnitelman tärkeistä sekä vastuun ottamisesta. Toimeksiantajallamme ei ollut esitteen valmistumiselle aikarajaa, mutta asetimme itse opinnäytetyöllemme aikataulun. Tämän myötä opimme itse aikatauluttamaan omaa työskentelyämme

sekä ottamaan vastuuta opinnäytetyön valmistumisesta. Lisäksi opimme ammatillisen yhteistyön tärkeydestä, sillä jokainen toi oman osansa kehittämiseen.

Esitettä tehdessämme huomasimme, miten aikaa vievää kehittämistyö on, sillä kehittäminen tässä opinnäytetyössä tapahtui niin vastavuoroisesti. Esitettä muokattiin useaan otteeseen saatujen kehittämis ehdotusten pohjalta, jotta esitteestä saatiin luotua paras mahdollinen lopullinen versio. Esitteen sisältö vastaa opinnäytetyöprosessin alussa asetettuja odotuksiamme, mutta olisimme halunneet saada myös ulkonäöllisesti valmiin esitteen opinnäytetyömme aikataulussa.

Uskomme, että opinnäytetyömme myötä meidän on helpompi tulevaisuudessa alkaa suunnittelemaan esitteitä, ja varata aikaa kehittämiselle riittävästi. Mielestämme oli antoisaa, että opinnäytetyömme aihe oli työelämälähtöinen ja esitteelle oli tarvetta. Myös tämä lisäsi osaltaan motivaatiotamme opinnäytetyön tekemiselle. Opinnäytetyöprosessin aikana kasvoimme ammatillisesti sekä saimme syventää osaamistamme sosionomin työhön liittyen. Saimme opinnäytetyötä tehdessämme tietää jälkihuoltoikää koskevasta lakimuutoksesta, joka astuu voimaan tammikuussa 2020. Tämän pohjalta meille nousi jatkotutkimusehdotuksena selvittää, kuinka iän nostaminen vaikuttaa jälkihuollon työntekijöiden työnkuvaan sekä toisaalta nuorten asenteisiin jälkihuoltoa kohtaan. Olisi myös mielenkiintoista saada tietää tutkimustuloksia siitä, millaisia muutoksia jälkihuollon asiakasmäärissä on tapahtunut lakimuutoksen myötä. Toivomme, että opinnäytetyöstämme on apua muille esitettä opinnäytetyönään tekeville opiskelijoille.

LÄHTEET

Airaksinen, T. & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eduskunta 2018. Lakialoite LA 86/2018 vp. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_86+2018.aspx [viitattu 4.9.2019].

Eloranta, T. & Virkki, S. 2011. Ohjaus hoitotyössä. Helsinki: Tammi.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyö. 2019. Jälkihuollon asiakassuunnitelma. Moniste.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyö. 2016. Mikä muuttui sote-palveluissa 1.1.2017. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2017. Saatavissa: <https://www.es-sote.fi/muutos/> [viitattu 17.9.2019].

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyö. 2017. Sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessi. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.11.2017. Saatavissa: <https://www.es-sote.fi/asiakkaalle/palvelut/perhe-ja-sosiaalipalvelut/lastensuojelu/sijais-ja-jalkihuoltoyksikko-nessi/> [viitattu 17.9.2019].

Hietikko, E. 2008. Tuotekehitystoiminta. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 2008:2. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.

Hoikkala, S. & Heinonen, H. 2013. Samalla puolella? Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Samalla_puolella_Nakokulmia_perheiden_jalleenyhdistamiseen_lastensuojelussa.pdf [viitattu 31.10.2019].

Hoikkala, S. & Pukkio, S. 2016. Jälkihuolto kasvun ja itsenäistymisen tukena. Teoksessa Hipp, T. & Pukkio, S. (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto ja kirjoittajat, 6–24. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas-lastensuojelun-jalkihuoltotyohon-120616-1.pdf> [viitattu 2.9.2019].

Innokylä, s.a. Aivorihi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/web/malli109565> [viitattu 1.10.2019].

Kansaneläkelaitos. 2016. Asumismenot perustoimeentulotuessa. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.6.2019. Saatavissa: <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-asumismenot> [viitattu 28.10.2019].

Kansaneläkelaitos. 2019. Perusosan määrä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-perusosan-maara> [viitattu 3.10.2019].

Laaksonen, S. 2004. Jälkihuolto-opas. Lastensuojelun Keskusliitto ry:n Sijais- huollon neuvottelukunnan julkaisuja 2004:17. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto ry.

Lastensuojelu.info. s.a. Lastensuojelu- ja sosiaalipalvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lastensuojelu.info/sf/lapsiperheiden-palvelut-selko/lastensuojelu-ja-sosiaalipalvelut/> [viitattu 3.10.2019].

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Mäntyneva, M. 2016a. Hallittu projekti: Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. Helsinki: Kauppakamari.

Mäntyneva, M. 2016b. Miten projektisuunnitelma tehdään? HAMK Unlimited Professional 2.11.2016. Verkkolehti. Saatavissa: <https://unlimited.hamk.fi/yrittajyyys-ja-liiketoiminta/miten-projektisuunnitelma-tehdaan/> [viitattu 25.9.2019].

Niiranen, E. & Ruotsalainen, S. 2019. Jälkihuollon ohjaajat. Haastattelu 3.9.–27.9.2019. Sijais- ja jälkihuoltoyksikkö Pessi.

Ojasalo, T., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallio. s.a. Lastensuojelulain mukainen jälkihuolto PPKY Kalliossa. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.kalliopp.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kallio/embeds/kalliowwwstructure/16329_lastensuojelulain_mukainen_jalkihuolto.pdf [viitattu 2.9.2019].

Pukkio, S. 2016. Jälkihuollon prosessit. Teoksessa Hipp, T. & Pukkio, S. (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto ja kirjoittajat, 6–24. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas-lastensuojelun-jalkihuoltotyohon-120616-1.pdf> [viitattu 4.9.2019].

Pösö, T. 2016. Mistä puhutaan, kun puhutaan huostaanotosta? Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto. Lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino.

Rantala-Nenonen, K. 2013. Arvioi. Teoksessa Pirilä, K., Roivas, M. & Vehkaperä U. (toim.) Innostu ja innovoi – käsikirja innovaatioprojektioihin. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja Oiva-oppimateriaalit 2013:1. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, 140–153. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/OIVA/Innostu_ja_innovoi.pdf [viitattu 25.9.2019].

Rantanen, T. & Toikko, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Räty, T. 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> [viitattu 3.10.2019].

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Lastensuojelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/lastensuojelu> [viitattu 27.8.2019].

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen oppaita 2007:65. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Aktivointisuunnitelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/aktivointisuunnitelma> [viitattu 3.10.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019a. Kiireellinen sijoitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.8.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/kiireellinen-sijoitus> [viitattu 29.8.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019b. Lastensuojelu 2018. WWW-dokumentti. Päivitetty 4.6.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu/lastensuojelu> [viitattu 30.8.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019c. Lastensuojelun avohuolto. WWW-dokumentti. Päivitetty 31.7.2019. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto> [viitattu 29.8.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019d. Lastensuojelun palvelujärjestelmä. Päivitetty 10.9.2019. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma> [viitattu 15.10.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Mitä on lastensuojelu? WWW-dokumentti. Päivitetty 4.7.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu> [viitattu 27.8.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. s.a.a. Jälkihuolto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto#muodot> [viitattu 2.9.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. s.a.b. Lastensuojelun tilastoa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/ajankoh-taista/lastensuojelu-thl-/lastensuojelun-tilastoa> [viitattu 30.8.2019].

Valtioneuvosto. 2019. Sijoitettujen lasten perusoikeudet vahvistuvat - jälkihuollon ikärajakasi 25 vuotta. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedote 2019:58. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/sijoitettujen-lasten-perusoikeudet-vahvistuvat-jalkihuollon-ikarajaksi-25-vuotta [viitattu 4.9.2019].

Välimaa, V. & Windahl, R. 2012. Tuotekehitysprojekti Amk-yrittäjäyhteistyönä – opas tekijöille ja toimeksiantajille. Turun ammattikorkeakoulun julkaisuja. Oppimateriaaleja 74. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163349.pdf> [viitattu 30.9.2019].

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.

KUVALUETTELO

Kuva 1. Lastensuojelun jälkihuollossa olleet alle 18-vuotiaat ja 18–20-vuotiaat vuosina 1996–2014. Hoikkala, S. & Pukkio, S. 2016. Jälkihuolto kasvun ja itsenäistymisen tukena. Teoksessa Hipp, T. & Pukkio, S. (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto ja kirjoittajat, 6–24. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Opas-lastensuojelun-jalkihuoltotyohon-120616-1.pdf> [viitattu 2.9.2019].

Kuva 2. Tuotekehitysprosessin päävaiheet. Välimaa, V. & Windahl, R. 2012. Tuotekehitysprojekti Amk-yritysyhteistyönä – opas tekijöille ja toimeksiantajille. Turun ammattikorkeakoulun julkaisu. Oppimateriaaleja 74. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163349.pdf> [viitattu 30.9.2019].

ETUSIVULLE:**HEI NUORI!
TÄÄ ON JUST SUA
VARTEN!**

Tiesitkö, että olet
oikeutettu jälkihuoltoon
25-vuotiaaksi asti?

Etusivulle Esoten ja Ohjaamon logot.

MITÄ JÄLKIHUOLTO ON?

Jälkihuollon tarkoituksena on tukea juuri sinua sijaishuollon tai vähintään kuusi kuukautta kestäneen avo-
huollon sijoituksen jälkeen. Jälkihuolto on kokonaisvaltaista tukemista, jonka avulla sinua autetaan itsenäistymiseen liittyvissä asioissa. Teet yhdessä ohjaajasi kanssa asiakasneuvottelun, joka mahdollistaa sinulle tarvitsemäsi palvelut.

TUKEA SINULLE

Jälkihuollossa sinulla on oma sosiaalityöntekijä sekä ohjaaja, jotka työskentelevät kanssasi ja auttavat sinua:

- asumiseen liittyvissä asioissa
- etuuskien hakemisessa
- opiskelussa ja opiskeluihin liittyvissä kustannuksissa
- eri virastoissa asioimisessa ja tarvittaviin palveluihin hakeutumisessa
- työllistymiseen ja koulutukseen liittyvissä asioissa
- yhteydenpidossa läheisiin ja verkostoon
- harrastusten mahdollistamisessa

"EI OLE SELLAISTA ASIAA, JOSTA ET VOISI MELLE PUHUA."

- jälkihuollon ohjaajat

ITSENÄISTYMISVARAT

Sinulle kertyneiden itsenäistymisvarojen käytöstä päättää yhdessä työntekijäsi kanssa. Varat tarkoitettu auttamaan sinua kodin hankinnoissa sekä itsenäisen elämän aloittamisessa. Mikäli sinulle ei ole ehtinyt kertyä itsenäistymisvaroja, sinulle voidaan myöntää Esotelta avustus kodin perustamiseen.

RAHA-ASIAI

Olet oikeutettu hakemaan Kelan myöntämää toimeentulotukea jälkihuollon alkaessa. Toimeentulotuen tarkoituksena on turvata ainoastaan välttämätön toimeentulo mahdollisimman lyhyen aikaa sekä tukea itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen perusoosan maksimimäärä on 497,29€/kuukausi, jonka katsotaan riittävän kuukaustittaiseen elämiseesi.

Kun opiskelet tai olet juuri aloittamassa opiskelut, sinun ei tarvitse nostaa opintolainaa. Opintojesi ajan saat opintotukea/ kuntoutusrahaa / toimeentulotukea.

ASUMINEN

Voit hakea asuntoa itse kunnan vuokra-asunnoista, opiskelija-asunnoista tai yksityisiltä vuokranantajilta. Tarvittaessa voidaan pohtia Esoten jälkihuollon välivuokra-asuntoja. Voit hakea vuokravakuutta sekä tukea asumiskuluihin Kelasta (www.kela.fi)

Kelan hyväksymät vuokramenot yksin asuvalle €/kk:

Mikkeli: 481
Juva: 428
Kangasniemi 429

Vuokramenojen lisäksi hyväksyytään vesimaku 21,60€/henkilö.

NUORTEN TUETTU ASUMINEN

Sinulla on mahdollisuus saada nuorten tuetun asumisen ohjaajatyöskentelyä omaan kotiin, mikäli koet tarvitsevasi tiiviimpää tukea arjen hallintaan. Työskentelystä ja sen sisällöstä sovitaan asiakasneuvottelupalaverissa.

Nuorten tuetun asumisen ohjaajat auttavat sinua arjessasi. Voit saada tukea esimerkiksi raha-asoiden suunnitteluun, kodin askareiden hoitamiseen, asioimisiin tai mihin ikinä koetkaan tarvitsevasi apua.

NUOREN LÄHEISILLE

Jälkihuolto on nuorelle ja hänen perheelleen tarjottavaa vapaaehtoista tukea ja apua nuoren itsenäistymisessä. Nuori tarvitsee myös läheisten tukea ja läsnäoloa.

Jälkihuollossa nuorella on 18 vuotta täytettyään aikuisen oikeudet ja velvollisuudet. Nuori tekee siis omia valintoja esimerkiksi asumisen ja omaan elämään liittyvien asioiden suhteen.

Täysi-ikäisen nuoren luvalla hänen asioistaan voidaan keskustella läheisten kanssa.

OTA YHTEYTTÄ:**JÄLKIHUOLTO ON:**

- vaihtoehtojen etsimistä
- rinnalla kulkemista
- asioissa auttamista
- asioiden eteenpäin viemistä

JÄLKIHUOLTO EI OLE:

- käyttämistä
- paapomista
- puolesta tekemistä

Jälkihuollon ohjaajat:**Tuetun asumisen ohjaajat:****Sijais- ja jälkihuollon sosiaalityöntekijät:**

Ohjaajien ja sosiaalityöntekijöiden sähköpostit ovat muotoa: etunimi.sukunimi@essote.fi

Jälkihuollon ohjaajat voit tavata sovitusti Ohjaamo Oikkarissa, Mikkelin torin laidalla.

Hallituskatu 3
50100 Mikkeli

"JOS SILTÄ TUNTUU, KULJE KAPPALE MATKAA
AIKUISEN KANSSA: TÄÄ ON SUN ELÄMÄ, MUTTA
ET OO YKSINI!"

- jälkihuollon ohjaajat